

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om begränsning av rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier vid 1955 års inkomsttaxering, m. m.; given Stockholms slott den 4 januari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om begränsning i rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier vid 1955 års inkomsttaxering, m. m.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Vid 1952 års riksdag beslöts att för beskattningsåren 1952 och 1953 skulle gälla viss *begränsning i rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier*. Nyanskaffade inventarier skulle få avskrivas med högst 20 procent för år. Beträffande äldre inventarier gällde icke några restriktioner i avskrivningshänseende. Möjlighet fanns vidare att i sådana fall, då inventarier avyttrats samma år som nya sådana anskaffats, göra en extra avskrivning med belopp motsvarande vad som erhållits genom avyttringen (avdrag enligt den s. k. nettometoden). Även vid avsevärd värdenedgång, utrangering o. d. kunde extra avdrag erhållas. Slutligen hade dispensmöjligheter öppnats för särskilda fall.

Samtidigt beslöts viss *inskränkning i rätten till avdrag för avsättning till pensions- och andra personalstiftelser samt till investeringsfonder*. Även dessa regler gällde beskattningsåren 1952 och 1953.

1952 års nu antydda lagstiftning tillkom som ett komplement till de av statsmakterna tidigare vidtagna åtgärderna i kredit- och investeringsbegränsande syfte.

I nu förevarande proposition föreslås att jämväl för beskattningsåret 1954 skall gälla motsvarande inskränkningar i rätten till avdrag vid taxeringen för avskrivning å inventarier samt för avsättning till stiftelser och investeringsfonder. Vad angår inventarier föreslås sålunda, att under åren 1952—1954 anskaffade sådana tillgångar skall få avskrivas med högst 20 procent vid 1955 års taxering. Fri avskrivning å äldre inventarier, den s. k. nettometoden och övriga speciella möjligheter till extra avskrivningar avses fortfarande skola gälla.

Motivet för den föreslagna lagstiftningen är främst önskemålet att bibehålla en betydelsefull komplettering till en fortsatt restriktiv allmän kreditpolitik. Det synes därjämte önskvärt att nuvarande provisoriska bestämmelser icke ändras förrän företagsbeskattningskommittén hunnit slutföra sitt utredningsuppdrag och ställning kunnat tagas till kommitténs förslag.

Förslag

till

förordning om begränsning av rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier vid 1955 års inkomsttaxering, m. m.

Härigenom förordnas som följer.

Om begränsning av rätten till fri avskrivning.

1 §.

Beträffande skattskyldig, som jämlikt punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen berättigats att tills vidare åtnjuta avdrag för värdeminskning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier i enlighet med de i räkenskaperna gjorda avskrivningarna (*fri avskrivning*), skall under det beskattningsår, för vilket taxering till inkomstskatt verkställs i första instans år 1955 (*beskattningsåret 1954*), gälla vad nedan i andra stycket samt i 2—8 §§ sägs.

Vad i sistnämnda paragrafer stadgas angående maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier har icke avseende å inventarier med en beräknad varaktighetstid av högst tre år samt ej heller å sådana inventarier, vilkas värde vid fastighetstaxeringen inräknas i byggnadsvärdet men ej utföres såsom särskilt maskinvärde.

2 §.

Under beskattningsåret 1954 må avdrag för värdeminskning å inventarier, som anskaffats under beskattningsåren 1952—1954, åtnjutas med högst tjuugo procent för år räknat av inventariernas anskaffningsvärde.

Föreligger beträffande inventarier, anskaffade under beskattningsåren 1952 och 1953, sådant fall, att avdrag enligt 2 § förordningen den 6 juni 1952, nr 380, skolat jämlikt bestämmelserna i 3—5 §§ samma förordning beräknas på annat belopp än anskaffningsvärdet, skall samma belopp anses såsom anskaffningsvärde enligt denna förordning.

Vad i första stycket sägs skall gälla oavsett när under beskattningsåret inventarierna anskaffats.

Har skattskyldig under beskattningsåret 1952 eller 1953 icke tillgodofört sig eller icke helt tillgodofört sig avdrag som i 2 § nyssnämnda förordning den 6 juni 1952 sägs, må resterande avdrag åtnjutas under beskattningsåret 1954.

3 §.

Har skattskyldig under beskattningsåret 1954 avyttrat inventarier, som anskaffats före ingången av beskattningsåret 1952, eller har skattskyldig under förstnämnda beskattningsår förlorat sådana inventarier och härför uppburit försäkringsersättning, må avdrag för värdeminskning å under beskattningsåret 1954 anskaffade inventarier åtnjutas med belopp motsvarande vad av försäljningssumman eller försäkringsersättningen ingår i den skattepliktiga intäkten.

Åtnjuter skattskyldig jämlikt bestämmelserna i 28 § 2 mom. andra stycket kommunalskattelagen anstånd med beskattningen av uppbyggnadsersättning på grund av försäkring för förlust av fartyg, må avdrag för värdeminskning å fartyg, som anskaffats under beskattningsåret 1954, åtnjutas med belopp, motsvarande vad av nämnda ersättning använts för fartygsanskaffningen och upptagits såsom intäkt i rörelsen under beskattningsåret.

Om skattskyldig tillgodoförts avdrag i enlighet med bestämmelserna i första eller andra stycket, skall avdrag enligt 2 § beräknas på därefter återstående del av anskaffningskostnaden.

4 §.

Har ett särskilt högt pris eller eljest en särskilt hög kostnad för under beskattningsåret 1954 anskaffade inventarier betingats därav att dessa skola utnyttjas för ett särskilt arbetstillfälle eller för en konjunktur, som väntas bli allenast tillfällig, eller av annan liknande omständighet, må avdrag göras för sådant överpris eller sådan merkostnad.

Avdrag enligt bestämmelserna i 2 och 3 §§ skola i sådant fall beräknas på därefter återstående del av anskaffningskostnaden.

5 §.

Har skattskyldig beträffande under beskattningsåret 1954 anskaffade inventarier tidigare åtnjutit i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen omförmålt avdrag å värdet av rättighet till leverans av inventarier enligt ej fullgjorda köpekontrakt, skall avdrag enligt bestämmelserna i 2 och 3 §§ här ovan beräknas å den verkliga anskaffningskostnaden minskad med det tidigare åtnjutna avdraget.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om investeringsfond tagits i anspråk för anskaffning av inventarier under beskattningsåret 1954 och enligt för sådant fall meddelade bestämmelser så skall anses, som om inventarierna i beskattningshänseende avskrivits med det i anspråk tagna beloppet.

6 §.

Ådagalägger skattskyldig, att värdet å inventarier, som anskaffats under beskattningsåren 1952—1954, nedgått avsevärt mer än som motsvarar sammanlagda beloppet av avdrag som skattskyldig enligt bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1952, nr 380, och i denna förordning åtnjutit eller äger åtnjuta, må han vid inkomstberäkningen tillgodoräkna sig härav föranlett större avdrag.

Ha inventarier, som anskaffats under beskattningsåren 1952—1954, avyttrats eller såsom för rörelsen obrukbara utranterats, skall vad i punkt 3 d av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen sägs äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Har bindande avtal om inventarieförvärv träffats före den 15 februari 1952 och skulle tillämpningen av ovan i denna förordning givna bestämmelser medföra avsevärda betalningssvårigheter för den skattskyldige, äger riksskattenämnden, på framställning av den skattskyldige, medgiva att avdrag för värdeminskning må göras med större belopp än enligt nyssnämnda bestämmelser.

Framställning som i första stycket sägs skall, för att upptagas till prövning, vara till riksskattenämnden inkommen senast den 31 januari 1955 eller, därest skattskyldigs ifrågavarande räkenskapsår avslutas vid en senare tidpunkt, senast den 28 februari samma år.

Över beslut, som riksskattenämnden meddelat enligt bestämmelserna i första stycket, må klagan icke föras.

8 §.

Avdrag i enlighet med ovan angivna bestämmelser må åtnjutas allenast i den mån motsvarande avskrivning gjorts i räkenskaperna.

Finnes skattskyldig ha i räkenskaperna verkställt avskrivning med större belopp än det, varmed han är berättigad åtnjuta avdrag vid taxeringen, må beskattningsnämnd, när särskilda skäl föreligga, föreskriva att den skattskyldige tills vidare icke äger åtnjuta rätt till fri avskrivning.

Om begränsning av rätten till avdrag för avsättning till pensions- och andra personalstiftelser.

9 §.

Avdrag för avsättning till pensionsstiftelse, som gjorts under beskattningsåret 1954, medgives med högst det belopp, som — bedömt på grundval av förhållandena vid beskattningsårets utgång — erfordras för att jämte framtida avgifter säkerställa de pensioner jämte dyrtidstillägg eller andra därmed jämförliga tillägg, vilka enligt gjorda utfästelser eller inom vederbörande företag tillämpad sedvänja högst skola utgå.

Vid beräkning av det belopp, vartill stiftelsens förmögenhet sålunda högst må uppgå, skall hänsyn tagas endast till anställda, som vid ingången av beskattningsåret uppnått tjugufem års ålder, och må de framtida avgifterna icke antagas lägre än de från tjugufem år till pensionsåldern oföränderliga avgifter, som skolat erfordras för att säkerställa de i första stycket avsedda pensionsförmånerna för dessa anställda.

Avdrag för avsättning till annan personalstiftelse än pensionsstiftelse under beskattningsåret 1954 medgives allenast med belopp, som erfordras för att säkerställa bindande utfästelser, gjorda före ingången av beskattningsåret 1952.

Om begränsning av rätten till avdrag för avsättning till investeringsfonder.

10 §.

Vid 1955 års inkomsttaxering må avdrag ej medgivas för avsättning till andra investeringsfonder än sådana som avses i förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar samt i förordningen den 1953 (nr) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Vad i andra stycket av övergångsbestämmelserna till förordningen den 6 juni 1952, nr 380, stadgats angående samma förordnings tillämplighet i vissa fall vid 1955 års inkomsttaxering skall därvid upphöra att gälla.

I samband därmed skall följande iakttagas.

Har på grund av omläggning av räkenskapsår annan skattskyldig än den, vars första räkenskapsår avslutats efter den 31 december 1951, taxerats till inkomstskatt åren 1953—1955 för en sammanlagt kortare tidsperiod än 36 månader, skall vad i denna förordning sägs äga motsvarande tillämpning beträffande sådan skattskyldig vid 1956 års inkomsttaxering.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 ja-
nuari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om *begränsning vid 1955 års taxering av rätten till fri avskrivning, m. m.*, samt anför därvid följande.

Inledning.

Skattelagstiftningen är i princip så utformad att till beskattning för en viss tidsperiod upptages till perioden hänförliga intäkter efter avdrag för de på samma tidsperiod belöpande omkostnaderna. Varje beskattningsår bör alltså, bedömt från denna utgångspunkt, bära allenast sina egna kostnader.

Från denna allmänna princip har vissa avsteg gjorts. Särskilt gäller detta i fråga om den skattemässiga beräkningen av inkomst av rörelse. Här må främst erinras om kommunalskattelagens regler angående fri avskrivningsrätt och lagervärdering samt möjligheterna att avsätta medel till investeringsfonder och för framtida pensions- eller andra personalkostnader. Utnyttjandet av angivna möjligheter till s. k. vinstreglerande dispositioner kan i vissa fall medföra att den inkomst, som upptages till beskattning för viss tidsperiod, avsevärt understiger den faktiska inkomsten under samma period.

Sedan överenskommelse träffats i början av år 1952 mellan riksbanken och kreditinstitutet om en åtstramning i kreditgivningen, aktualiserade detta omedelbart frågan om vissa temporära ändringar i skattereglerna. En viss inskränkning i de nyss omnämnda möjligheterna till vinstreglerande dispositioner framstod som ett angeläget komplement till kreditpolitiken. Vad angick möjligheten att nedskryva varulager, hade redan vid 1951 års höstriksdag, i samband med att bestämmelserna om investeringsavgift antogs, en viss begränsning i den fria lagervärderingen beslutats skola gälla för beskattningsåren 1952 och 1953. I proposition nr 200 till 1952 års riksdag förelades riksdagen förslag till inskränkning i den fria avskrivningsrätten och i möjligheterna till avdrag för avsättning till personalstiftelser och investe-

ringsfonder. Riksdagen fattade beslut i huvudsaklig överensstämmelse med propositionens förslag; även dessa bestämmelser antogs att gälla för beskattningsåren 1952 och 1953.

I nyssnämnda proposition framhölls även att de permanenta skattereglerna på ifrågavarande område var i behov av en snar översyn. I början av maj 1952 gavs i uppdrag åt företagsbeskattningskommittén att verkställa denna översyn.

I skrivelse den 29 september 1953 har *företagsbeskattningskommittén* (riksdagsmannen, f. d. lektorn H. L. E. Sjödahl, ordförande; byråchefen G. F. E. Cederwall; riksdagsmannen, bankkamreraren S. H. Gustafson; byråchefen G. T. Hedborg; civilekonomen G. A. Henrikson; samt riksdagsmännen, hemmansägaren R. L. Jansson och tekn. dr E. J. Wehtje), med förmälan att kommittén icke hade möjlighet att redovisa sitt utredningsuppdrag å sådan tid att något på kommitténs utredning grundat förslag kunde framläggas för 1954 års riksdag, upptagit frågan om en förlängning på ett år av de för beskattningsåren 1952 och 1953 meddelade bestämmelserna om begränsning i avskrivningsrätten samt i avdragsrätten för stiftelse- och investeringsfondsavsättningar. Vid skrivelsen har fogats av kommittén utarbetad författningstext, vilken torde få såsom *Bihang* fogas vid detta statsrådsprotokoll.

Över företagsbeskattningskommitténs skrivelse har, efter remiss, *yttranden* avgivits av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, arbetsmarknadsstyrelsen, kammarrätten, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Örebro och Jämtlands län, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges redareförening, Kooperativa förbundet, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Stockholms, Skånes samt Västmanlands och Jämtlands läns handelskamrar, handelskammaren i Göteborg, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges lantbruksförbund, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation och taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

Företagsbeskattningskommitténs skrivelse.

Företagsbeskattningskommittén omnämner inledningsvis, att under de senaste åren som ett led i strävandena att upprätthålla samhällsekonomisk balans en rad åtgärder vidtagits av såväl penningpolitisk som skattepolitisk natur. Av åtgärder på det penningpolitiska planet erinrades särskilt om överenskommelsen mellan riksbanken och kreditinstituten om en restriktiv kreditpolitik. Till de skattepolitiska åtgärderna av ifrågavarande slag hörde främst bestämmelserna om investeringsavgift och om inskränkning i den fria avskrivningsrätten, vilka bestämmelser gällde beskattningsåren 1952 och 1953. Därjämte erinrades om den inskränkning i rätten till fri varu-

lagervärdering, som beslöts gälla för nyssnämnda båda år men som där-
efter upphävdes såvilt angick beskattningsåret 1952.

Beträffande investeringsavgiften framhåller kommittén, att denna rik-
tade sig direkt mot de i förordningen härom angivna investeringarna, i
det verkställandet av sådana medförde en särskild avgiftsbeläggning. Av
vissa skäl ansågs investeringsavgift icke kunna uttagas vid investeringar i
varulager. På grund därav beslöts, i omedelbar anslutning till att förord-
ningen om investeringsavgift antogs, den förut omnämnda inskränkningen
i den fria varulagervärderingen, varigenom spekulativa lageruppbbyggnader
ansågs kunna i viss mån motverkas.

Kommittén påpekar, att när vid 1951 års höstriksdag lagstiftningen om
investeringsavgift genomfördes, från statsmakternas sida bestämda utta-
landen gjordes om att nämnda lagstiftning icke skulle efter den angivna
tvåårstiden förlängas. En på förhand fixerad tidsbegränsning ansågs näm-
ligen utgöra en förutsättning för att lagstiftningens investeringsbegrän-
sande syfte skulle uppnås.

Angående det närmare sambandet mellan kreditpolitiken och vissa skatte-
bestämmelser anför kommittén därefter följande.

Kring årsskiftet 1951/52 fördes mellan riksbanken och kreditinstitutet
förhandlingar, som någon tid inpå år 1952 ledde till vissa överenskommelser
om en åtstramning i kreditgivningen. Den allmänna kreditpolitiken sådan
den därigenom utformades aktualiserade omedelbart frågan om vissa kom-
pletterande åtgärder på beskattningsplanet. I en inom finansdepartementet
upprättad, den 15 februari 1952 dagtecknad promemoria framhölls, att de
möjligheter till vinstreglerande dispositioner, som den permanenta skatte-
lagstiftningen erbjöd de skattskyldiga, innebar att till beskattning vissa år
kunde redovisas en avsevärt mindre vinst än som svarade mot den verk-
liga inkomsten under samma år. I promemorian framhölls att det kunde
ifrågasättas, huruvida ett bibehållande i full omfattning av dessa möjlig-
heter till vinstreglerande dispositioner var förenligt med det syfte, som
statsmakterna velat vinna med då vidtagna åtgärder för att uppnå kreditåt-
stramning och investeringsbegränsning. Därvid underströks att åtstram-
ningen på den allmänna kreditmarknaden, särskilt vad angick de självfi-
nansierande företagen, eljest i viss mån förlorade sin effekt.

Sedan i promemorian därefter erinrats om den då redan beslutade in-
skränkningen i den fria lagervärderingsrätten, framfördes förslag angående
viss inskränkning i rätten till fri avskrivning samt till avdrag för avsättning
till personalstiftelser och investeringsfonder.

I proposition nr 200/1952 framlades för riksdagen ett på nyssnämnda
promemoria byggt förslag. Det framhölls i propositionen, att förslaget i
första hand grundades på den uppfattningen, att om den allmänna kredit-
givningen begränsades för en viss tidsperiod, borde man också tillse att före-
tagens på samma tidsperiod belöpande verkliga inkomster gjordes till före-
mål för beskattning. Att så skedde var av väsentlig betydelse för uppnående
av en konsekvent genomförd kredit- och investeringsbegränsning. Något ut-
talande om att lagstiftningen efter en tvåårsperiod ej borde förlängas gjordes
icke.

Kommittén erinrar vidare om att departementschefen i angivna proposi-
tion i omedelbar anslutning till det nyss återgivna framhållit, att de per-

manenta skattereglerna på ifrågavarande område var i behov av en snar omprövning. Det var, enligt vad i propositionen uttalades, nämligen uppenbart, att bestämmelserna i fråga i vissa konjunkturlägen på ett ur samhällets synpunkt icke önskvärt sätt stimulerade investeringar och därigenom kunde verka inflationsdrivande. Enligt vederbörligt bemyndigande den 9 maj 1952 uppdrog chefen för finansdepartementet åt företagsbeskattningskommittén att verkställa den i propositionen förutskickade utredningen.

Kommittén anför därefter.

Av det sagda framgår att redan i den proposition, där riksdagen förelades förslag till bestämmelser om tillfällig inskränkning i den fria avskrivningsrätten, nämndes att de permanenta skattereglerna på ifrågavarande område snarast borde överses. Kommittén har vidare observerat det uttalande, som gjordes i proposition nr 227/1953 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1953/54, m. m., att chefen för finansdepartementet i avvaktan på resultatet av företagsbeskattningskommitténs utredningsarbete icke var beredd att föreslå några ändringar i nyssnämnda bestämmelser. Detta uttalande mötte icke erinringar från riksdagens sida.

Kommittén har fattat det nyss återgivna såsom uttryck för önskemålet att kommitténs utredningsarbete om möjligt borde avslutas å sådan tid, att ställning till detsamma kunde tagas medan 1952 års förordning med tillfälliga bestämmelser rörande avskrivningsrätten ännu var gällande. Detta är emellertid, som inledningsvis framhållits, icke görligt. Trots ett forceerat arbete — innefattande även statistiska undersökningar — har det varit helt uteslutet för kommittén att under den tid, som hitintills stått till förfogande, ta slutlig ställning till de såväl materiellt som tekniskt mycket svårbemästrade och vidlyftiga problemställningar, som här uppställer sig. Kommittén räknar med att först under år 1954 kunna redovisa sitt uppdrag. Detta innebär, om kommitténs utredningsarbete skulle resultera i striktare avskrivningsregler i den permanenta lagstiftningen och om någon utsträckning av de tillfälliga bestämmelserna icke skulle ifrågakomma, ett i och för sig knappast önskvärt alternerande mellan helt olikartade avskrivningsmetoder under en ganska begränsad tidsperiod.

Kommittén tillägger, att redan det nu återgivna kunde utgöra ett skäl för bibehållande tills vidare i avvaktan på utredningsarbetets slutförande av gällande begränsning i den fria avskrivningsrätten. Härför talade emellertid även andra och måhända tyngre vägande skäl.

Därefter framhålles, att med det nu återgivna hade kommittén velat erinra om det omedelbara samband, som redan från början angivits föreligga och som alltjämt måste anses bestå mellan å ena sidan den nu förda kreditpolitiken och å andra sidan inskränkning i den fria avskrivningsrätten och övriga möjligheter till vinstreglerande dispositioner av större betydelse. Fortfarande måste konstateras att i den mån företag hade vinstmedel utöver vad som av utdelningsskäl måste redovisas till beskattning och utnyttjade möjligheter till vittgående avskrivningar av nu avsett slag, företaget gjorde sig mer eller mindre oberoende av begränsningar i den allmänna kreditgivningen. Kommittén ville alltså såsom sin uppfattning framhålla, att om — i syfte att vinna trygghet för att investeringsverksamheten hölls

inom avsedd ram — den nu förda restriktiva kreditpolitiken skulle fullföljas, det var angeläget tillse att skattelagstiftningen erhöll en sådan anpassning att syftet med nämnda politik icke äventyrades. Detta måste av följande skäl med särskild skärpa understrykas.

Med utgången av beskattningsåret 1953 upphörde investeringsavgiften. Detta innebar med andra ord, att de företag, som med hänsyn till investeringsavgiftens kostnadsfördyrande effekt underlåtit vissa investeringar under åren 1952 och 1953, kunde antagas i viss omfattning komma att i stället verkställa dessa investeringar under år 1954. En av speciella omständigheter föranledd ansvällning av investeringsvolymen måste följaktligen förutses. Härtill kom vetenskapen att en statlig kommitté hade i uppdrag att undersöka, huruvida icke avskrivningsreglerna i den permanenta skattelagstiftningen kunde erhålla en ur konjunkturpolitisk synpunkt mer ändamålsenlig utformning, vilket även måste innebära en prövning huruvida mera strikt utformade regler borde meddelas. Även detta kunde antagas vara en omständighet, ägnad att stimulera maskin- och inventarieanskaffningar under tiden från utgången av beskattningsåret 1953 och till dess eventuella nya permanenta regler trädde i kraft.

Det var emellertid icke nog härmed. Under de två beskattningsår, som inskränkning i den fria avskrivningsrätten gällt, hade hos företagen ansamlats ett avskrivningsunderlag, som måste antagas vara av särskilt stor omfattning. Skulle en återgång till fullständigt fri avskrivningsrätt bli möjlig under år 1954, innebar detta icke blott att då nyanskaffade inventarier kunde omedelbart avskrivas utan även att vinstmedel, motsvarande det från de närmast föregående åren bevarade avskrivningsunderlaget, kunde undandragas beskattning och helt frigöras för investeringsändamål. Även därigenom skulle en restriktiv kreditpolitik motverkas.

Därefter framhåller kommittén, att för den händelse statsmakterna skulle med hänsyn till det ekonomiska läget och av skäl som kommittén anfört finna en fortsatt begränsning av möjligheterna till vinstreglerande dispositioner böra ifrågakomma, företagsbeskattningskommittén hade tagit under övervägande hur en lagstiftning i ämnet syntes böra utformas.

Vad då först angick rätten till fri varulagervärdering, var denna rätt för närvarande inskränkt genom bestämmelser, vilkas tillämplighet vid 1954 års taxering enligt gjorda uttalanden skulle omprövas mot bakgrunden av behovet av särskilda åtgärder mot spekulativa lagerökningar. Skulle ett upphävande av de nuvarande bestämmelserna finnas lämpligt, innebar detta att fri lagervärdering gällt för beskattningsåren 1952 och 1953 och att, följaktligen, speciellt stora möjligheter till nedskrivningar under beskattningsåret 1954 icke skulle föreligga. Med hänsyn därtill och då någon av investeringsavgiftens upphörande betingad lagerökning icke kunde uppkomma, hade kommittén icke ansett sig böra utarbeta något förslag till bestämmelser rörande lagervärderingen för beskattningsåret 1954.

En fortsatt tillfällig begränsning av den fria avskrivningsrätten syntes i allt väsentligt böra anknytas till nu gällande ordning. Inventarier med en

beräknad varaktighetstid av högst tre år borde alltså få avskrivas omedelbart, medan övriga inventarier, som anskaffats åren 1952—1954, fick avskrivas med högst 20 procent vid 1955 års taxering. Under beskattningsåren 1952 och 1953 outnyttjade avdrag borde få förskjutas. Den s. k. nettometoden, tillämplig då äldre inventarier avyttrats, borde bibehållas. För år 1951 bevarat avskrivningsunderlag borde få fritt avskrivas.

Jämväl den begränsning i rätten till avdrag för avsättning till investeringsfonder och till personalstiftelser, som för närvarande gällde, syntes böra bibehållas av samma skäl som motiverade dess införande och i avvaktan på resultatet av kommitténs prövning av hithörande regler.

En minoritet inom företagsbeskattningskommittén, herrar Gustafson och Wehtje, har anfört reservation och därvid framhållit bl. a. följande.

Inskränkning i den fria avskrivningsrätten hade i propositionen i ämnet förklarats avse »tillfälliga bestämmelser, avsedda att gälla under samma tid som bestämmelserna om investeringsavgift och varulagervärdering». Gentemot de betänkligheter, som förslaget om en sådan inskränkning i avskrivningsrätten väckte såväl hos olika remissinstanser som under debatten kring denna fråga, upprepades från departementschefens sida, att det rörde sig om en tillfällig åtgärd. Då sedermera under ärendets behandling i riksdagen invändes, att statsmakterna gjort utfästelser att någon begränsning av företagens konsolideringsmöjligheter icke skulle ifrågakomma annat än i samband med en kompenserande sänkning av företagsbeskattningen, avvisades till yttermera visso denna invändning av bevillningsutskottets majoritet under betonande av att fråga var om bestämmelser »av rent tillfällig karaktär, vilka inginge som ett led i en av det då rådande läget betingad ekonomisk politik».

Det framhålles av reservanterna att mot bakgrunden av den karaktär av tillfällig åtgärd, motiverad av konjunkturpolitiska skäl, som inskränkningen i den fria avskrivningsrätten sålunda från början avsågs skola ha, en förlängning av denna åtgärd skulle framstå som mycket betänklig.

Därefter framhålles bl. a. följande.

För det första måste man ha klart för sig, att en förlängning innebär en automatisk skärpning av begränsningens verkningar. Redan vid framläggandet av det ursprungliga förslaget framhöll departementschefen till bemötande av kritiken från vissa remissinstansers sida, att åtgärden givits en mycket försiktig utformning såtillvida att företagen för äldre inventarier fortfarande fick åtnjuta fri avskrivningsrätt. Det är emellertid uppenbart, att, sedan den tillfälliga begränsningen varit i kraft under två års tid, detta »fria» avskrivningsunderlag inom företagen nu är väsentligt mindre. Den förmildrande omständighet som kunde åberopas 1952 föreligger alltså icke nu i samma utsträckning. Resultatet blir att inskränkningen i den fria avskrivningsrätten, om denna inskränkning nu förlänges, i ännu högre grad än då var fallet måste få karaktären av en allmän skärpning av skattebelastningen på företagen.

För det andra är det anledning att befara oförmånliga psykologiska verkningar av att en åtgärd, som från början förutsattes skola gälla endast un-

der en viss mycket begränsad tidsperiod, förlänges på sätt nu är avsett. Om man överhuvud skall länka sig att i skattelagstiftningen arbeta med olika former av tillfälliga, av konjunkturpolitiska hänsyn motiverade bestämmelser, är det olyckligt att redan från början göra avsteg från den förutsatta tillfälligheten. Detta måste minska förtroendet för åtgärder av detta slag och därmed också effektiviteten av en sådan form av konjunkturpolitik.

Reservanterna tillägger, att om man skulle förlänga giltighetstiden för dylika tillfälliga, av konjunkturpolitiska skäl motiverade bestämmelser, det mot bakgrunden av vad reservanterna anfört måste under alla förhållanden rent principiellt krävas, att en sådan åtgärd med stöd av tillfredsställande utredning motiverades av starkare — i varje fall minst lika starka — skäl av *konjunkturpolitisk* art, som förelåg vid bestämmelsernas tillkomst. En förlängning av en skatteskräpande lagstiftning av dylikt slag för tillgodoseende huvudsakligen av skattepolitiska eller skattetekniska synpunkter borde icke komma i fråga.

Sedan reservanterna framhållit, att bilden av dagens ekonomiska läge dominerades främst av minskade orderstockar och en hårdare konkurrens på de flesta verksamhetsområden, som nödvändiggjorde att alla möjligheter till kostnadsbesparande rationaliseringsåtgärder vidtogos om verksamhetens lönsamhet inom dessa områden skulle kunna bibehållas, uttalas att även utan tillgång till ingående utredningar det kunde utan tvekan fastslås, att konjunkturläget nu var ett helt annat än det som förelåg när den ifrågavarande begränsningen av den fria avskrivningsrätten på sin tid infördes. Då kunde åtminstone så till vida ett visst konjunkturpolitiskt motiv förebäras för denna åtgärd, som det då rådde en tendens till alltför stora investeringar inom näringslivet, vilken tendens det ur konjunkturstabiliserande synpunkt ansågs angeläget att motverka. Någon sådan tendens förelåg icke i dag. Tvärtom hade det bl. a. i nationalbudgeten för 1953 och i konjunkturinstitutets senaste rapport över konjunkturläget vitsordats, att investeringsbenägenheten inom den enskilda sektorn för närvarande snarast var i sjunkande. Ej heller hade inom kommittén presterats någon utredning, som skulle tyda på att de enskilda investeringarna i nuvarande läge skulle tendera att överstiga det tillgängliga utrymmet för dylika investeringar.

Härefter anföres.

Lika litet kan det i dagens läge med fog göras gällande, att en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten skulle vara nödvändig som ett komplement till kreditpolitiken. Att de kreditrestriktioner, som infördes i början av 1952, alltjämt är i kraft, kan icke utgöra ett tillräckligt skäl härför, utan det avgörande bör vara om ett återställande av den fria avskrivningsrätten på något sätt skulle äventyra syftet med den restriktiva kreditpolitiken. Detta kan ingalunda sägas vara fallet. Läget på kreditmarknaden är nu ett helt annat än på våren 1952. Affärsbankernas utlåning har under hela innevarande år varit i stort sett stabiliserad och det är påfallande att någon mera utpräglad efterfrågan på nya och ökade krediter icke föreligger från näringslivets sida. Under sådana omständigheter får kreditrestriktionernas bibehållande på detta område snarast ses som en beredskapsåtgärd, som icke torde behöva något komplement i skattelagstiftningen. Om ett återställande av den fria

avskrivningen allmänt sett skulle resultera i ökade avskrivningar från företagens sida, är det med hänsyn till det aktuella konjunkturläget icke heller sannolikt, att de vinstmedel, som därigenom kunde kvarhållas inom företagen, skulle bli underlag för ökade investeringar annat än i mycket begränsad omfattning. Och i den mån så kan antagas bliva fallet, torde det till alldeles övervägande del bli fråga om särskilt behövliga investeringar för förbättring av produktionsapparaten och stärkande av konkurrenskraften. Snarare är det sannolikt, att med hänsyn till de påfrestningar företagen inom många branscher varit utsatta för under de senaste åren och med hänsyn till det ovissa konjunkturläget dylika medel i främsta rummet skulle utnyttjas för att stärka företagens likviditet. En sådan tendens bör det ur allmänna konjunkturpolitiska synpunkter i det nuvarande läget vara all anledning att uppmuntra och stödja.

Reservanterna erinrar om kommitténs uttalande, att om den fria avskrivningen nu återställdes och kommitténs slutliga förslag sedermera skulle komma att innebära en begränsning av företagens avskrivningsmöjligheter, en viss diskontinuitet skulle uppstå i skattereglerna på detta område. I anledning härav framhåller reservanterna, att kommittén ännu icke tagit ställning till frågan om de framtida avskrivningsreglernas utformning, att en diskontinuitet i varje fall komme att uppstå så framt kommittén icke stannade för att föreslå permanenta avskrivningsregler med just den utformning som de nu gällande provisoriska reglerna hade fått och att en förlängning av de nu gällande tillfälliga bestämmelserna de facto skulle innebära en skatteskärpning för företagen, vilket direktiven för kommittén tagit klart avstånd från.

Vad angår avsättningar till pensionsstiftelser, framhåller reservanterna att enligt deras mening anledning saknades att förhindra företagen att, i den mån rörelsens lönsamhet det tillät, göra avsättningar i sådan utsträckning, som var medgivet enligt kommunalskattelagens allmänna bestämmelser. I fråga om investeringsfonderna, vars syfte var att underlätta för företagen att vid bristande arbetstillgång behålla sin arbetskraft, framhålls, att värdet av dylika avsättningar främst låg däri, att de anställda under en arbetslöshetsperiod bereddes sysselsättning hos företagen till dess allmänna arbeten i erforderlig utsträckning hann igångsättas. I nuvarande läge var avsättningar för detta ändamål i hög grad önskvärda och borde alls icke förhindras.

Under åberopande i huvudsak av vad nu återgivits har reservanterna förklarat sig icke kunna biträda det av kommittén framlagda förslaget till förordning om begränsning av rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier vid 1955 års inkomsttaxering, m. m.

Remissyttrandena.

Flertalet myndigheter, som avgivit yttrande över företagsbeskattningskommitténs skrivelse, har förklarat sig tillstyrka eller i allt fall icke vilja motsätta sig en fortsatt begränsning i den fria avskrivningsrätten. Yttranden av dylik innebörd har sålunda avgivits av fullmäktige i riksbanken, fullmäk-

tige i riksgäldskontoret, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Blekinge, Göteborgs och Bohus och Örebro län. Där emot avstyrkes en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten av kammarrätten och länsstyrelsen i Jämtlands län, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen, som begränsar sitt yttrande att avse frågan om rätt till avdrag för avsättning till investeringsfonder, som sin mening uttalar att dylik avdragsrätt borde gälla för beskattningsåret 1954. Av övriga remissinstanser tillstyrkes en fortsatt begränsning av landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund, medan avstyrkande yttranden avgivits av samtliga hörda näringsorganisationer.

Från remissyttrandena må här följande återgivas.

Fullmäktige i riksbanken erinrar om att fullmäktige i skrivelse den 5 maj 1953 till bankoutskottet uttalat, att det då rådande ekonomiska läget påfordrade ett fullföljande av den kreditpolitik, som inleddes genom överenskommelserna mellan riksbanken och kreditinstituten i början av år 1952. Sedan fullmäktige avlät nämnda skrivelse hade — enligt fullmäktiges uppfattning — det ekonomiska läget icke så förändrats, att det motiverade ett uppgivande av den restriktiva kreditpolitiken. Förberedande åtgärder hade också vidtagits för att efter utgången av år 1953 vinna kreditinstitutens fortsatta medverkan i kreditpolitiken.

Fullmäktige säger sig vilja understryka ett av kommittén anfört skäl för en utsträckt tillämpning av de tillfälliga bestämmelserna på förevarande område, nämligen att hela frågan om företagsbeskattningen och därmed frågan om utformningen av avskrivningsreglerna redan under 1954 torde komma att bli föremål för statsmakternas prövning.

Ledamoten av fullmäktige herr *Kristensson* har i reservation avstyrkt de av kommittén ifrågasatta bestämmelsernas genomförande.

Fullmäktige i riksgäldskontoret meddelar, att fullmäktige på i huvudsak av kommittén anförda skäl ville, i avvaktan på definitiva förslag av företagsbeskattningskommittén, tillstyrka att nu gällande provisoriska bestämmelser om inskränkning i den fria avskrivningsrätten i allt väsentligt förlänades fortsatt giltighet i enlighet med vad kommittén föreslagit. Fullmäktige ville emellertid understryka önskvärdheten av att ytterligare förlängning av nuvarande provisorium icke skulle behöva ifrågakomma. — Herrar *Svensson* och *Birke* har anfört reservation och därvid som sin mening uttalat, att fullmäktige bort avstyrka en förlängning av begränsningen i den fria avskrivningsrätten.

I det av *överståthållarämbetet* avgivna remissyttrandet erinras om sambandet mellan avskrivningsreglerna och företagsbeskattningen i dess helhet. Ämbetet säger sig finna det beklagligt att, när spørsmålet om en förlängning av de tillfälliga bestämmelserna om inskränkning i den fria avskrivningsrätten nu uppkommit, utredningen rörande företagsbeskattningen icke hunnit avslutas. Förslaget att förlänga en från början såsom tillfällig angiven lagstiftning framstod nämligen för ämbetet såsom ur flera synpunkter mindre tillfredsställande. I det läge, som nu uppkommit, fann emellertid överståt-

hållarämbetet att de skäl, som företagsbeskattningskommittén anfört för en förlängning av nu gällande bestämmelser om inskränkning i den fria avskrivningsrätten, måste anses vara så vägande, att ämbetet icke kunde motsätta sig att kommitténs förslag genomfördes.

Länsstyrelsen i Södermanlands län framhåller, att av skattefinansiella skäl en förlängning av ifrågavarande bestämmelser var av betydelse. En återgång till förut gällande bestämmelser skulle nämligen utan tvivel få till följd, att det avsevärda avskrivningsunderlag, som kunde väntas föreligga vid utgången av beskattningsåret 1953, utnyttjades i en omfattning, som oförmånligt påverkade skatteunderlaget.

För en återgång till tidigare bestämmelser talade å andra sidan den omständigheten, att företagare genom den fria avskrivningsrätten beretts möjlighet att ekonomiskt stärka sina företag i en efter hand ökande konkurrens samt att möta en eventuell framtida depression. Det var därför enligt länsstyrelsens mening beklagligt, att företagsbeskattningskommitténs utredningsarbete icke kunde föranleda förslag till 1954 års riksdag. I sådant läge ansåg sig länsstyrelsen i avvaktan på resultatet av detta arbete icke böra avstyrka att bestämmelserna i fråga förlängdes att gälla även vid 1955 års taxering. Länsstyrelsen hade därvid utgått från, att lagstiftningen om investeringsavgift, icke skulle förlängas. Länsstyrelsen förutsatte även, att rätten till fri varulagervärdering icke inskränktes med avseende å 1955 års taxering.

Även *länsstyrelsen i Blekinge län* säger sig liksom företagsbeskattningskommittén finna att det ej skulle vara lyckligt att slopa de provisoriska bestämmelserna, innan kommittén avslutat sitt arbete och statsmakterna tagit ställning till frågan om vilka regler som i fortsättningen skulle gälla på här ifrågavarande område av skattelagstiftningen. Länsstyrelsen säger sig emellertid även vilja framhålla, att den angivna procentsatsen för högsta medgivna avskrivning vid förlängning av nu gällande provisorium kunde ge anledning till förnyat övervägande. Det syntes nämligen vara av vikt att de provisoriska föreskrifterna slutligen utformades på sådant sätt att, under de år dessa gällde, större restvärden ej ackumulerades än som svarade mot den avskrivningsbegränsning, som en kommande lagstiftning kunde förväntas avse. I annat fall fick man — då en betydande del av industrin, sjöfarten och handeln bedrevs av aktiebolag och ekonomiska föreningar, som tillämpade s. k. fri avskrivning — räkna med svårigheter genom minskat skatteunderlag vid övergången till ett nytt förfarande vid tillämpning av den fria avskrivningsrätten.

Länsstyrelsen i Örebro län framhåller, att vid den tidpunkt, då den fria avskrivningsrätten infördes, skattebelastningen inte minst för de juridiska personer, som tillades rätt att åtnjuta fri avskrivning, var måttlig. Det syntes därför vid denna tidpunkt naturligt att förenklade regler i vad gällde beräkning av avskrivning av inventarier infördes, då ju därigenom kunde förväntas att antalet skattetvister skulle i avsevärd mån minskas. Det syntes däremot vara tvivel underkastat, om en dylik fri avskrivningsrätt skulle

anses kunna införas under en tid med högt skattetryck. Var skattesatsen hög, var det nämligen uppenbarligen av rättviseskäl mera nödvändigt att inkomstberäkningen gjordes noggrannare än om skattesatsen var låg. Ur principiell synpunkt måste enligt länsstyrelsens mening anses otillfredsställande, att frågorna om rätt till fri avskrivning å inventarier, fri lagervärdering o. s. v. för bl. a. aktiebolag hopkopplats med skattesatserna för bolagen på sådant sätt, att inskränkningar i de fria värderingsreglerna i viss utsträckning gjorts beroende av skatteuttaget.

Länsstyrelsen tillägger, att kommittén räknat med att kunna redovisa sitt utredningsuppdrag under år 1954. Med hänsyn därtill och då det av flera skäl syntes olämpligt med ett alternerande mellan helt olikartade avskrivningsmetoder under en begränsad tidsperiod ansåg länsstyrelsen det av kommittén framlagda förslaget böra accepteras.

Länsstyrelsen säger sig ej heller vilja rikta någon anmärkning mot den föreslagna begränsningen i rätten till avdrag för avsättning till personalstiftelser och investeringsfonder. I samband därmed understrykes, att rättsläget vad gällde pensionsstiftelser för närvarande var sådant, att en snar översikt var av nöden, varför rätten till avdrag för avsättning till dylika stiftelser under den tid utredning härom pågick borde vara i rimlig grad inskränkt.

I det av *landsorganisationen* avgivna remissyttrandet framhålles att kommittéförslaget syntes välbetänkt. Risken för att en återgång till förutvarande bestämmelser på detta område under beskattningsåret 1954 skulle leda till betydande avskrivningar och därmed undandragande av skatt var mycket stor. Dels hade under beskattningsåren 1952 och 1953, under vilken tid begränsningen hittills gällt, uppsamlats ganska stora avskrivningsmöjligheter, dels kunde man räkna med att företagsbeskattningskommittén i sitt förslag om en mer permanent lagstiftning på hithörande område kunde föreslå begränsningar i den fria avskrivningsrätten även framledes. Fördelen av att undvika alltför täta ändringar i skattereglerna var uppenbar. Att det fortfarande torde finnas en viss inflationsbenägenhet i den svenska ekonomin förstärkte önskemålet av en förlängning av de nu gällande bestämmelserna ytterligare ett år i avvaktan på kommitténs slutgiltiga förslag. Landsorganisationen tillägger, att den av en minoritet inom kommittén framförda synpunkten att en begränsning av den fria avskrivningsrätten m. m. ytterligare ett år skulle komma att leda till en allmän skärpning av skattebelastningen icke syntes väga särskilt tungt. Möjligheterna att avskriva inventarier och maskiner med 20 procent per år medförde i många fall en avsevärd konsolidering. Därtill kom att varulagervärderingen i stor utsträckning lämnats fri. Vidare kunde betydande avsättningar till pensions- och personalstiftelser göras, avsättningar som med hänsyn till de i flertalet fall antastbara utfästelserna om pensioner i många företag icke oväsentligt översteg den faktiska pensionsskulden. Risken för psykologiska skadeverkningar av en förlängning torde också vara ganska liten. Det stod nämligen från början klart, att de nu gällande begränsningarna i den fria avskrivningsrätten skulle omedel-

bart ersättas med mer permanenta regler, vilka företagsbeskattningskommittén fick i uppdrag att skyndsamt utreda. Det syntes då också lämpligt att förlänga de temporära begränsningarna ytterligare ett år i avvaktan på att dessa permanenta regler skulle hinna utarbetas.

Tjänstemännens centralorganisation framhåller i avgivet remissyttrande, att den ifrågasatta förlängningen av den begränsade avskrivningsrätten kunde i huvudsak sägas följa tre motiveringslinjer, nämligen den konjunkturpolitiska inklusive kreditpolitiska, den statsfinansiella samt lämplighetslinjen, vilken närmast syntes skola bedömas med hänsyn till viss önskvärd kontinuitet i gällande författningar. Därefter anföres följande.

Redan under 1952 gjorde sig en viss reduktion av industrins investeringar märkbar speciellt i fråga om maskininvesteringar. Denna tendens har, enligt den av konjunkturinstitutet gjorda enkäten i oktober 1952, ökat i omfattning under 1953. En viss ökning av planerade investeringar i byggnader och anläggningar under 1953 väntades, dock i väsentligt mindre omfattning än under tidigare år. Investeringar i maskiner o. dyl. beräknades dock nedgå med 15 å 20 procent av nyinvesteringssumman för 1952. Den förda kreditpolitiken har säkerligen inverkat på investeringarnas omfattning inom industrin, men det kan ifrågasättas om ej den internationella konjunkturavmattningen och den hårdnande konkurrensen speciellt inom verkstadsindustrin har haft ett avgörande inflytande. En viss konjunkturstabilisering har dock under senaste tid gjort sig märkbar men fortfarande är ovissheten inför framtiden stor.

Kommittén anser, att den förda kreditpolitiken även i fortsättningen motiverar ett bibehållande av inskränkningarna. Det får dock konstateras att den konjunkturpolitiska bakgrunden ej längre ger ett så entydigt utslag för en förlängning av bestämmelserna som den gjorde vid deras införande.

I stället torde de statsfinansiella synpunkterna och önskemålet att företagen upptar den på året belöpande verkliga vinsten till beskattning få tillmätas ökad betydelse. Det beräknas att den provisoriska inskränkningen ökar statens skatteintäkter med 264 miljoner kronor under 1953. Vid införandet av den höjda aktiebolagsbeskattningen 1947 anfördes som skäl att företagen genom den fria avskrivningen hade möjligheter att utjämna den beskattningsbara vinsten mellan olika år, och att denna rätts bibehållande var en förutsättning för skattehöjningen. Detta beröres även av företagsbeskattningskommitténs minoritet i den till den föreliggande skrivelsen fogade reservationen. Målsättningen i de gällande bestämmelserna torde ej så mycket ta sikte på att fastställa berörda företags »verkliga» vinst som att upphäva den skattekredit de genom tidigare fri avskrivning kunde åtnjuta. Den fria avskrivningen har dock tidigare obesträvt varit accepterad av myndigheterna och har haft synnerligen stort inflytande på det svenska näringslivets konsolidering. Den tillmätta 20-procentiga avskrivningssatsen på nyinvesteringarna i inventarier med en livslängd överstigande tre år kan i vissa fall komma att inverka ofördelaktigt på näringslivets konkurrensläge.

Företagsbeskattningskommitténs majoritet betonar vikten av att man i väntan på dess betänkande ej skapar ett alternerande mellan olika avskrivningsmetoder. Den påpekar att den återgång till fri avskrivning, som eventuellt bara skulle komma att gälla under tiden från utgången av beskattningsåret 1953 till dess att betänkandet blev föremål för riksdagens behandling, skulle allvarligt skada den restriktiva kreditpolitikens syften under den psykosartade stämning som kunde tänkas utbreda sig vid vetskapen om att bl. a. skärpta avskrivningsregler var under prövning i kommittén.

Därefter framhålles, att TCO ej ville, ehuru lagstiftningens provisoriska karaktär ur principiell synpunkt väckte vissa betänkligheter, motsätta sig en förlängning av inskränkning i den fria avskrivningsrätten, därest resultatet av företagsbeskattningskommitténs arbete kunde väntas under 1954 och det därför ur lämplighetssynpunkt kunde anses otillfredsställande med en korttidsåtergång till den fria avskrivningen. Om företagsbeskattningskommitténs betänkande skulle komma att dröja och det därför kunde befarias att den provisoriska lagstiftningen finge förlängas för en längre tidsperiod, kunde TCO ej biträda det föreliggande prolongeringsförslaget.

Jag övergår nu att lämna en redogörelse för vad som anförts i de remissyttrandena, där en fortsatt begränsning av den fria avskrivningsrätten m. m. avstyrkts.

Kammarrätten framhåller som sin mening bl. a., att den omständigheten att företagen ett kommande beskattningsår skulle nödgas arbeta med olika avskrivningsunderlag — dels sådant varå fri avskrivning medgavs och dels sådant som föll under de inskränkande bestämmelserna — icke kunde betraktas som mera otillfredsställande än det läge, som skulle uppstå, därest de permanenta reglerna bleve gällande rätt för beskattningsåret 1954, men efter företagsbeskattningskommitténs slutförande av sitt utredningsuppdrag kort därefter ersattes med mera strikta avskrivningsregler. *Kammarrätten* ville erinra om att en diskontinuitet ofrånkomligen uppstod, så framt icke kommittén stannade vid att föreslå permanenta avskrivningsregler med just den utformning, som de nu gällande provisoriska reglerna erhållit.

I fråga om rätten till avsättning till pensions- och andra personalstiftelser hade skälen för inskränkande avdragsregler, enligt vad därefter anføres, varit av delvis annan art än beträffande den fria avskrivningsrätten i egentlig mening. Den i 1952 års förordning tillfälligt införda begränsningen av rätten till avdrag för avsättningar till pensionsstiftelser — innebärande att avsättningar till den del desamma avsåg att täcka framtida pensioneringskostnader icke blev avdragsgilla — fotades icke blott på antagandet att möjligheter eljest förelåg att i vissa hänseenden kringgå bestämmelserna om investeringsavgift utan även på utav taxeringsmyndigheterna vid flera tillfällen anmälda missförhållanden, vilka ansågs påkalla en översyn av avdragsrätten för avsättning till nämnda stiftelser. I fråga om missbruk i förevarande avseende föreläge också uppgifter i motsatt riktning. Redan det nu återgivna gjorde att *kammarrätten* ställde sig tveksam gentemot en ifrågasatt fortsatt suspendering av avdragsrätten för pensionsändamål. Till denna tveksamhet bidrog även följande synpunkt.

Enligt de så sent som år 1950 antagna bestämmelserna medgavs avdrag vid inkomsttaxeringen jämväl för sådan avsättning till pensionsstiftelse, som avsåg att täcka framtida kostnader. Vikten av att företag under år med goda vinster verkställde större avsättningar än som motsvarade de på beskattningsåret och åren dessförinnan belöpande pensionskostnaderna syntes uppenbar. Allt flera grupper av anställda hade under de senaste åren fått

sig tillförsäkrade pensioner och gällde detta icke minst arbetarpersonalen vid industrier och kommersiella företag. Detta hade skett samtidigt med att penningvärdeförsämringen och den därav framtvingade höjningen av grundlönen medfört en nominell höjning av pensionsbeloppen. En genomförd pensionering baserad på försäkringsmässiga beräkningar var i rådande låga ränteläge mycket kapitalkrävande. Kammarrätten ville jämväl understryka betydelsen av att en ändring i dessa regler ställdes i sammanhang med den större frågan om pensionering av arbetstagare i enskild tjänst.

Sedan kammarrätten uttalat betänkligheter jämväl mot förslaget om begränsning i rätten till avdrag för avsättning till andra personalstiftelser än pensionsstiftelser och till investeringsfonder framhålles, att i ett läge som det förevarande det funnes erfarenhetsmässigt grundad anledning antaga, att lagstiftaren i avbidan på den pågående utredningen om företagsbeskattningens framtida gestaltning kunde finna en prolongering av 1952 års förordning erbjuda den närmast till hands liggande lösningen. Det var därför kammarrätten angeläget att understryka den vikt, som såväl det allmänna som näringslivet måste fästa vid spörsmålet, huruvida en förlängning av 1952 års förordning borde komma i fråga. Ovedersägligen hade under förordningens giltighetstid betydande skatteintäkter varit att tillskriva den begränsade avskrivningsrätten och det kunde i föreliggande statsfinansiella läge, då kravet på inkomstkällor gjorde sig starkt gällande, befinnas vara skattepolitiskt önskvärt att låta det under åren 1952 och 1953 föreliggande skatteunderlaget i möjligaste mån bevaras under ett kommande beskattningsår. Häremot måste dock vägas de skäl mot en förlängning, som från näringslivets sida kunde komma att anföras. Den skärpning av inkomstskatten, som för flertalet företag blivit en följd av 1952 års förordning, hade från början tänkts som en till tiden begränsad börda. En prolongering av förordningens giltighetstid borde enligt kammarrättens mening grundas på minst lika starka skäl, som föranledde förordningens införande. Kammarrätten, som icke velat uttala sig rörande det statsfinansiella behovet av den ifrågasatta lagstiftningen, ville icke underlåta att framhålla, att det borde vara en avvägning mellan berättigade intressen — icke minst det allmännas intresse av nödig rörelsefrihet för näringslivet — som i sista hand borde fälla utslaget. De i sammanhanget debatterade synpunkterna av mera formell och lagteknisk natur syntes därvid böra få sig anvisad en ganska underordnad roll.

Sedan *länsstyrelsen i Jämtlands län* uttalat sin tvëksamhet om lämpligheten att prolongera ifrågavarande begränsningsbestämmelser, framhålles att därest en fortsatt begränsning av avskrivningsrätten ansågs böra komma till stånd, denna synes i förhållande till vad kommittén föreslagit böra mildras t. ex., på så sätt att värdeminskning på under 1954 anskaffade inventarier fick ske med högst 50 procent av inköpsvärdet.

Arbetsmarknadsstyrelsen, som uttryckligen begränsar sitt yttrande att avse frågan om rätten att göra avdrag för avsättning till investeringsfonder, framhåller, att ur de synpunkter, styrelsen hade att företräda, det framstod

som önskvärt att den investeringsreserv inom näringslivets privata sektor, som investeringsfonderna utgjorde, bibehölls och förstärktes. Styrelsen kunde därför icke biträda företagsbeskattningskommitténs förslag utan föreslog, att företagen ånyo fick åtnjuta avdrag för avsättningar till de inventeringsfonder, som stod under arbetsmarknadsstyrelsens tillsyn.

Sveriges industriförbund åberopar vad delegerade för förbundet, Stockholms handelskammare, Svenska bankföreningen och Svenska försäkringsbolags riksförbund anfört i avgivet yttrande. I detta yttrande erinras om vad som från delegerades sida anförts över det förslag, som låg till grund för 1952 års inskränkande bestämmelser i den fria avskrivningsrätten. Däri hade framhållits att den i kommunalskattelagen stadgade rätten till skattefria avskrivningar och avsättningar utgjorde en uttrycklig förutsättning för de år 1947 genomförda skatteskärpningarna. En lagstiftning i enlighet med det då föreliggande förslaget, genomförd med bibehållande av nuvarande tyngande företagsbeskattning, kunde icke från företagens sida uppfattas som något annat än ett direkt åsidosättande av en av grundförutsättningarna för 1947 års skatteskärpning och såsom en utan vederbörlig utredning genomförd ytterligare skatteskärpning. Häremot komme måhända, enligt vad delegerade vid nämnda tillfälle vidare framhållit, att invändas att vad som föreslagits endast var en rent tillfällig åtgärd och att statsmakternas utfästelser rörande bibehållande av företagens konsolideringsmöjligheter i samband med genomförandet av berörda skatteskärpningar alltjämt i princip respekterades, men att en dylik invändning på grund av de skäl, som delegerade angivit i sitt yttrande, icke var hållbar i detta fall. I anslutning härtill påpekades, att om man nu förlängde 1952 års förenämnda lagstiftning utan att företagsbeskattningen samtidigt i sin helhet omprövades — något som för närvarande icke syntes vara möjligt — detta skulle vara att gå väsentligt längre än tillförne. Även de mest bestämda och auktoritativa försäkringar från statsmakternas sida genemot de skattskyldiga skulle då klart framstå såsom värdelösa.

Därefter framhålles, att om »kommitténs arbete skulle resultera i striktare avskrivningsregler i den permanenta lagstiftningen» ett sådant »alternerande mellan helt olikartade avskrivningsmetoder», som kommittén ansåg angeläget förhindra, näppeligen skulle kunna undvikas med mindre än att förevarande »tillfälliga» lagstiftning utsträcktes att gälla icke blott, såsom i författningsförslaget förutsattes, för ytterligare ett utan för två år. Detta sammanhängande bl. a. därmed att skatteuppbörden måste anknyta till de nya permanenta bestämmelserna fr. o. m. ingången av året före det, då dessa bestämmelser första gången skulle tillämpas vid taxeringen.

Sedan delegerade instämt i vad reservanterna inom kommittén som sin mening anfört, framhålles att de vinstmedel, som vid ökade avskrivningar kunde kvarhållas inom företagen, sannolikt i främsta rummet skulle utnyttjas för stärkande av företagets likviditet. I mindre utsträckning kunde väl medel av förevarande slag antagas komma att användas för investeringar, men säkerligen då i främsta rummet för att åstadkomma en höge-

ligen önskvärd förstärkning av företagens motståndskraft inför de ökade påfrestningar, vårt näringsliv icke minst på grund av vår höga kostnadsnivå med all sannolikhet kom att utsättas för. Att i nuvarande ekonomiska klimat befara onödiga eller över huvud taget mindre önskvärda industriella investeringar av nämnvärd omfattning var däremot enligt delegerades mening icke motiverat. De investeringar, vilka såsom en följd av en lagstiftning enligt författningsförslaget kunde antagas bli inhiberade eller uppskjutna, torde till alldeles övervägande del bli sådana, som sammanhänge med den tekniska utvecklingen eller eljest skulle verkat kostnadsnedpressande och som aktualiserats på grund av den hårdnande konkurrensen. En lagstiftning i enlighet med författningsförslaget kunde därför befaras försvåra vidmakthållande av lönsamheten inom sådana branscher, där den redan var starkt beskuren — icke minst inom vissa grenar av textil- och verkstadsindustrin — och därigenom bibehållandet av nuvarande grad av sysselsättning inom företagen.

Svenska sparbanksföreningen framhåller, att såvitt föreningen kunde bedöma det för närvarande icke förelåg sådana skäl för en begränsning i avskrivningsrätten, som på sin tid återropades när de nuvarande reglerna genomfördes. Låt vara att en åtstramad kreditpolitik alltjämt ansågs påkallad, men det konjunkturpolitiska läget syntes icke vara sådant att en dylik politik behövde kompletteras med skärpta skatter för företagen. De uppskov med en del investeringar, som föranletts av en stram kreditpolitik, behövde i och för sig icke medföra någon direkt skada. Den skärpta beskattningen däremot innebar en skadlig och ingalunda eftersträfvärd försvagning av företagen.

Skånes handelskammare anför bl. a., att det av kommittén gjorda uttalandet att bibehållandet av ifrågavarande bestämmelser var angeläget för att skattelagstiftningen skulle erhålla sådan anpassning till den av statsmakterna förda restriktiva kreditpolitiken att nämnda politik icke äventyrades, kunde handelskammaren under inga omständigheter låta stå oemotsagt. I motsats till kommittén höll handelskammaren nämligen före, att ur konjunkturpolitisk synpunkt en förlängning av den nuvarande tillfälliga ordningen icke kunde vara påkallad, sedan den tidigare överkonjunkturen brutits och den samhällsekonomiska balansen till synes förbättrats. Att läget innefattade vissa inflationsrisker, skulle visst icke förnekas. Det var dock att märka att eventuella inflationstendenser torde motverkas av det fortsatta prisfallet å världsmarknaderna. Till belysning därav ville handelskammaren nämna att Moodys internationella råvaruindex, som i mars 1951 visade siffran 535 och i mars 1952 433, numera sjunkit till 393. All erfarenhet visade att fallande priser minskade investeringsviljan inom näringslivet. Det tillägges, att man fick förutsätta att den restriktiva kreditpolitiken skulle bibehållas. Handelskammaren hade emellertid svårt att tro att ett återställande av den fria avskrivningsrätten var ägnat att nämnvärt påverka nämnda politik eller rentav skulle kunna äventyra densamma. På kreditområdet kännetecknades läget därav att inom affärsbankerna efterfrågan på krediter

och därmed även utlåningen visade en icke oväsentlig minskning samtidigt som inlåningen ökat; från utgången av maj till slutet av augusti innevarande år hade utlåningen nedgått med nära 200 miljoner kronor.

Handelskammaren anför därefter bl. a. följande.

Kritik har visserligen riktats mot det sätt, varpå företagen begagnat sig av den fria avskrivningsrätten. Men utvecklingen har ådagalagt, att de stora avskrivningar, som gjorts, i stort sett varit företagsekonomiskt berättigade. Har avskrivningarna ej varit större än som erfordrats för bibehållande av det i rörelsen nedlagda kapitalet torde ej heller ur fiskalisk synpunkt någon erinran kunna riktas däremot. I avsaknad av rätt till avskrivningar å återanskaffningsvärdet har den fria avskrivningsrätten i praktiken fungerat som en regulator, genom vilken företagen haft möjlighet gardera sig mot att mer eller mindre fiktiva, nominella vinster gjorts till föremål för beskattning och emot att bolagets eget kapital skattevägen reducerats. — Vid be-
dömandet av hithörande frågor måste hållas i minne, att avskrivningarnas anknytning till det historiska anskaffningsvärdet i en tid av fallande penningvärde måste giva ett ur företagsekonomisk synpunkt otillfredsställande resultat; ur nämnda synpunkt borde nämligen avskrivningarna i stället ha gjorts å tillgångarnas återanskaffningsvärde vid resp. bokslut eller enligt vissa åsiktsriktningar — å det antagna återanskaffningsvärdet vid det framtida ersättningstillfället. Det bör ävenledes beaktas att värdeminskningssvdragen å byggnader allmänt anses som ur företagsekonomisk synpunkt otillräckliga.

Kooperativa förbundet erinrar om att i den departementspromemoria, som låg till grund för 1952 års bestämmelser om inskränkning i avskrivningsrätten, anförts bl. a., att om man begränsade den allmänna kreditgivningen under en viss tidsperiod man också borde tillse att de på samma år belöpande verkliga inkomsterna gjordes till föremål för beskattning. I anslutning härtill anför förbundet.

Under alla förhållanden bör det dock stå klart, att en angelägenhet av största vikt är att fastställa, vad som är den »verkliga inkomsten» för året. Hur den verkliga, på en viss tidsperiod belöpande inkomsten skall beräknas, är å andra sidan en fråga, varom olika nyanserade uppfattningar kan anföras. Icke minst råder delade meningar om, hur stor avskrivning å maskiner och inventarier m. m. som skall hänföras till perioden i fråga. Alla torde dock vara överens om, att en avskrivning motsvarande normal förslitning och värdeminskning av enbart det senaste årets inventarieanskaffning icke utgör ett riktigt uttryck för den på detta år belöpande avskrivningskostnaden. Vad man söker är i stället det avskrivningsbelopp, som motsvarar den årliga värdenedgången av *hela* inventariebeståndet, oavsett när det anskaffats. För i gång varande företag, som icke varit föremål för någon avsevärd utvidgning, torde detta avskrivningsbelopp tendera att ungefärligen motsvara den totala ersättningsanskaffningen under ett år. Trots detta framskymtar likväl i departementspromemorian och i Kungl. Maj:ts proposition den meningen, att om avdrag medgives för en väl tilltagen värdeminskning å det senaste årets anskaffning, så har härmed näringslivets berättigade intressen tillgodosetts, och att om en högre avskrivning medgaves, detta skulle innebära, att ett lägre belopp än den verkliga inkomsten för året redovisades till beskattning. Som motivering för denna uppfattning torde åberopas, att inventarier anskaffade före år 1952 i regel är helt bortskrivna och att den tillfälliga förordningen, om så icke skulle vara fallet, tillåter fri av-

skrivning å sådana inventarier. Den avskrivning, som belöper å senaste år, utöver värdeminskning å detta års anskaffning, skulle med andra ord i regel redan ha uttagits i förskott tidigare år, och en »överavskrivning» å det senaste årets anskaffningskostnad skulle därför innebära konsolideringsavskrivning. Man förbiser därvid, att dold reserv i inventarier, bildad ett år genom överavskrivning, successivt förbrukas under efterföljande år genom inventariernas fortgående värdenedgång, om icke under vart och ett av dessa år en avskrivning göres, motsvarande den årliga värdeminskningen å hela inventariebeståndet. En avskrivning motsvarande hela kostnaden för sista årets anskaffning eller kanske ännu högre belopp kan vara nödvändig, icke för att ytterligare konsolidera företaget utan för att undvika förtäring av tidigare bildade reserver. Det råder icke någon tvekan om att Kooperativa förbundet, och förmodligen flertalet större företag, för närvarande befinner sig i denna situation. Inventarier anskaffade före år 1952 är numera helt avskrivna. En avskrivning år 1954 motsvarande, låt vara väl tilltagen, värdeminskning å de senaste tre årens anskaffning kommer förmodligen icke att täcka den årliga värdenedgången av hela inventariebeståndet.

Särskilt allvarlig blir situationen om man betänker, att hänsyn i avskrivningspolitiken måste tagas till den fortgående penningvärdeförsämring, som ägt rum under de senaste åren. Ersättningsanskaffningar måste ske till priser, som många gånger mer än dubbelt överstiger de ursprungliga anskaffningskostnaderna för de ersatta tillgångarna. En avskrivning beräknad till viss normal förslitningsprocent å det historiska anskaffningsvärdet för inventariebeståndet täcker icke det för året erforderliga avskrivningsbehovet. Hänsyn måste tagas till gällande återanskaffningsvärde och kanske också till tidigare, som det nu visat sig, otillräckliga avskrivningar.

Förbundet tillägger, att de synpunkter på avskrivningsfrågan, som nyss återgivits, enligt förbundets mening icke tillräckligt beaktats vid utformningen av bestämmelserna om den tillfälliga inskränkningen i avskrivningsrätten. Ej heller hade företagsbeskattningskommittén, som i sitt fortsatta arbete oundgängligen måste taga ställning till dessa frågor, hitintills redovisat någon utredning i detta avseende. Om de nu tillåtna och av kommittén föreslagna avskrivningsreglerna var för snävt tilltagna, vilket enligt förbundets uppfattning var fallet, skulle oförmånliga verkningar därav för näringslivets konsolidering bli mer framträdande ju längre de tillfälliga inskränkningarna gällde.

Därefter framhålles, att om de inskränkande bestämmelserna skulle förlängas att gälla för år 1954, mycket allvarliga skäl av annan art måste tala härför. I remissyttrandet bestrides att de av kommittén anförda omständigheterna utgjorde tillräckligt motiv för en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten.

Avslutningsvis framhåller förbundet, att ett återställande av den fria avskrivningsrätten naturligt borde åtföljas av ett upphävande av inskränkningarna i rätten till avdrag för avsättningar till investeringsfonder och pensionsstiftelser. Starka skäl talade speciellt beträffande avsättningar till pensionsstiftelser för att under alla förhållanden avskaffa inskränkningarna på detta område. Rätten för företagen att medelst avsättningar till pensionsstiftelser trygga de anställdas pensionering var en social fråga av så stor

vikt, att den tidigare rätten till skattefria avsättningar, vilka redan tidigare visat sig vara av så stort gagn för de anställda, snarast möjligt borde återställas.

I det av *Sveriges lantbruksförbund* avgivna remissyttrandet erinras om vad förbundet på sin tid anförde då förslag framlades om införande av tillfällig inskränkning i den fria avskrivningsrätten. Förbundet hade därvid uttalat, att en sådan inskränkning skulle innebära ett allvarligt hinder i konsolideringssträvandena hos jordbrukets ekonomiska föreningsrörelser. De ekonomiska föreningarna skulle tvingas att av de enskilda lantbrukarna utkräva högre insatskapital för att på så sätt tillförsäkra föreningarna tillräckligt med likvida medel. Jordbrukarnas tillskott skedde med beskattade vinstmedel eller med lån, som med nuvarande kreditåtstramning var svåra att erhålla. Investeringarna inom jordbrukets föreningsrörelse måste därjämte rubriceras såsom önskvärda investeringar, då dessa i regel medförde ökad och förbilligad livsmedelsproduktion till fördel för både konsumenter och producenter.

Förbundet tillägger, att de föreslagna inskränkningarna syntes icke kunna accepteras under andra förutsättningar än att gällande skattesats för aktiebolag och ekonomiska föreningar sänktes. Såsom motivering för en höjning av skattesatsen år 1947 till 40 procent framfördes bl. a. de liberala bestämmelserna som gällde i ifrågavarande hänseende för juridiska personer. En inskränkning i den fria avskrivningsrätten torde sålunda icke böra ske utan motsvarande sänkning av gällande skattesats.

Slutligen torde här få återges några påpekanden av formell natur, som gjorts i vissa remissyttrandena.

Överståthållarämbetet och *länsstyrelsen i Jämtlands län* erinrar om att i 1952 års förordning om begränsning i den fria avskrivningsrätten intagits en föreskrift, att därest skattskyldig på grund av omläggning av räkenskapsår antingen icke taxerats till inkomstskatt år 1953 eller 1954 eller nämnda båda år taxerats till sådan skatt för en kortare tid än sammanlagt 24 månader, förordningen skulle äga motsvarande tillämpning jämväl vid 1955 års taxering. Någon motsvarande föreskrift hade inte upptagits i den nu ifrågasatta lagstiftningen, måhända av skäl, som sammanhängde med att nya definitiva regler för avskrivning å maskiner och andra inventarier ansågs kunna förväntas till 1956 års taxering. Skulle emellertid sådana nya regler icke komma att då gälla, syntes med hänsyn till kravet på likformighet vid taxeringen en liknande föreskrift böra meddelas i den nu ifrågasatta lagstiftningen.

Ett liknande uttalande har även gjorts av *kammarrätten*, som därjämte förordnat att i 9 § första stycket — i likhet med redigeringen av motsvarande stadgande i 1952 års förordning — syntes den tidpunkt, till vilken värdesättningen av pensionsförpliktelse skulle hänföras, böra angivas till beskattningsårets utgång för undvikande av eventuell tveksamhet om värdesättningen skulle företagas per dagen för avsättningen.

Departementschefen.

Företagsbeskattningskommittén har erinrat om åtgärder på det skattepolitiska planet, som under de senaste åren vidtagits i investeringsbegränsande syfte. Dessa åtgärder har visserligen samtliga ingått som led i strävandena att upprätthålla samhällsekonomisk balans. Med hänsyn till verkningssättet föreligger emellertid vissa skiljaktigheter de olika åtgärderna emellan.

Investeringsavgiften, som gällde för åren 1952 och 1953 och som innebar att då gjorda investeringar blev föremål för en särskild avgiftsbeläggning, avsågs genom sin kostnadsfördyrande effekt skola utöva en mera direkt dämpande inverkan på investeringsbenägenheten. För att detta syfte icke skulle, helt eller delvis, äventyras, ansågs avgiftsbeläggningen böra gälla för en relativt begränsad och från början fastslagen tid. Detta angavs även vid lagstiftningens tillkomst.

De för beskattningsåren 1952 och 1953 beslutade inskränkningarna i den fria varulagervärderingen och avskrivningsrätten jämte därtill anknutna bestämmelser innebar åtgärder med till verkningssättet annan innebörd än investeringsavgiften. Avsikten var här att inskränka de eljest förefintliga, mycket vidsträckta möjligheterna att genom vinstreglerande dispositioner erhålla anstånd med beskattningen av den egentliga, på året belöpande vinsten eller del därav. Annorlunda uttryckt åsyftade dessa bestämmelser att beskära möjligheterna att genom avskrivningar skapa ökade förutsättningar för finansieringen av nyinvesteringar. Genom sitt verkningssätt kan ifrågavarande regler alltså jämföras med direkta åtgärder på det penningpolitiska planet och har i själva verket, såsom uttryckligen angavs då begränsningen i den fria avskrivningsrätten år 1952 genomfördes, utgjort ett komplement till den med penninginstitutens avtalade restriktiva kreditgivningen.

Företagsbeskattningskommittén har nu ställt under debatt, huruvida begränsningen i den fria avskrivningsrätten samt i rätten till avdrag för avsättning till personalstiftelser och investeringsfonder bör gälla ytterligare ett år.

Kommittén har anfört två omständigheter, som var för sig ansetts tala för en förlängning. Den ena är att avskrivningsreglernas framtida utformning för närvarande prövas av kommittén och att, därest ett eventuellt förslag från kommittén om någon form av permanent begränsning i avskrivningsrätten skulle av statsmakterna godtagas, ett mindre önskvärt alternerande mellan helt olikartade avskrivningsmetoder skulle bli följden av en helt fri avskrivningsrätt under år 1954. — Det andra skälet är ifrågavarande bestämmelsers nära samband med den restriktiva kreditpolitiken. Kommittén har, efter att ha konstaterat detta, som sin mening uttalat att om statsmakterna fann en sådan kreditpolitik böra tillämpas även för år 1954, den samma skulle i viss omfattning motverkas därest skattelagstiftningen icke erhöill en motsvarande anpassning.

Jag skall i det följande uppehålla mig vid dessa båda synpunkter och vad som häremot anförts i vissa remissyttranden. Först vill jag emellertid beröra vissa mera allmänna förutsättningar för en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten.

Som nyss framhållits, underströks starkt när bestämmelserna om investeringsavgift antogs vid höstriksdagen 1951 att denna avgift skulle upphöra med utgången av beskattningsåret 1953. Investeringsavgiften avsåg icke lagerinvesteringar. Detta var den närmaste anledningen till att man samtidigt med investeringsavgiften — efter förslag som upptagits i samma proposition — genomförde en begränsning i rätten till fri varulagervärdering. Det ansågs nämligen, att man därigenom kunde i viss mån motverka spekulativa lageruppbyggnader. Genom den anknytning, som begränsningen i rätten till nedskrivning av varulager sålunda erhöll till investeringsavgiften, kan möjligen göras gällande att uttalandena rörande varaktigheten av investeringsavgiften avsåg jämväl lagervärderingsbestämmelserna. Detta spörsmål är emellertid utan större intresse, då — med hänsyn till att sådana befarade spekulativa lageruppbyggnader mot vilka bestämmelserna riktade sig icke visat sig uppkomma — genom olika beslut sistnämnda begränsningsregler hävts först för år 1952 och därefter för år 1953 samt företagsbeskattningskommittén icke ifrågasatt några inskränkande bestämmelser för år 1954.

Annorlunda är läget i fråga om begränsningen i den fria avskrivningsrätten samt rätten till avdrag för stiftelse- och fondavsättningar. När bestämmelserna i proposition nr 200 förelades 1952 års vårriksdag, hade överenskommelse kort tid dessförinnan träffats mellan riksbanken och kreditinstituten om en restriktiv kreditgivning. Propositionens förslag motiverades uttryckligen såsom föranlett av önskvärheten att erhålla ett betydelsefullt komplement på skattelagstiftningens område till de allmänna kreditrestriktionerna. I detta hänseende hänvisar jag i första hand till vad kommittén, enligt vad i det föregående anförts, återgivit från lagstiftningens förarbeten. Jag vill emellertid tillägga några ord i anledning av uttalanden, som gjorts av reservanterna inom kommittén och i några remissyttranden.

Man har mot en förlängning av nu ifrågavarande bestämmelser invänt att en sådan åtgärd skulle strida mot gjorda utfästelser. Därvid åberopas att i nyssnämnda proposition uttalats, att de däri föreslagna bestämmelserna skulle innebära ett önskvärt komplement till investeringsavgiften samt att bestämmelserna i fråga i den till grund för lagstiftningen upprättade departementspromemorian angavs avsedda att gälla under samma tid som bestämmelserna om investeringsavgift och varulagervärdering. Det har även erinrats om bevillningsutskottets uttalande att fråga var om bestämmelser av rent tillfällig karaktär, vilka inginge som ett led i en av det då rådande läget betingad ekonomisk politik.

Det första av nyss återgivna uttalanden anknyter till vissa påpekanden i propositionen. Där hade framhållits att fall kunde förekomma, då företag med betydande vinstmedel bedömde möjligheten att genom utnyttjande

av den fria avskrivningsrätten undgå omedelbara inkomstskatter såsom en större fördel än möjligheten att genom uppskov med investeringen undslippa investeringsavgiften, vilken av olika skäl ansetts icke böra sättas högre än till 12 procent. Vidare hade erinrats att i vissa lägen investeringsavgiften kunde kringgåas genom att investeringen gjordes via en för ändamålet tillskapad personalstiftelse. Ur dessa synpunkter framstod de då ifrågasatta bestämmelserna som ett önskvärt komplement till investeringsavgiften.

Vad angår de övriga återgivna uttalandena, innefattar dessa allenast ett konstaterande av att begränsningen i avskrivningsrätten vid nämnda tillfälle föreslogs skola gälla för beskattningsåren 1952 och 1953 resp. ingick i den av konjunkturläget betingade politiken och följaktligen hade den tillfälliga karaktär som följde därav.

Icke vid något tillfälle har däremot angivits, att en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten ej kunde ifrågakomma. Anledning till något sådant uttalande har självfallet även saknats. Tvärtom är läget det, vilket framgår av vad som anfördes i proposition nr 200/1952 därest man tar del av vad däri i sin helhet förekom och icke ur sitt sammanhang utbryter särskilda meningar och satser, att lagstiftningen i fråga var, såsom ock uttryckligen framhölls, i *första hand* att se som ett komplement till kreditrestriktionerna. Att den *därjämte* kompletterade investeringsavgiften, på sätt nyss omtalats, blev en i och för sig önskvärd konsekvens.

Det bör därjämte, såsom kommittén ock gjort, erinras om att i nämnda proposition framhölls, att de permanenta skattereglerna på ifrågavarande område, med hänsyn till att dessa i vissa konjunkturlägen på ett ur samhällets synpunkter icke önskvärt sätt stimulerade investeringar och därigenom kunde verka inflationsdrivande, var i behov av en snar omprövning. Det förutskickades att en utredning skulle igångsättas, vilket ju även kort tid därefter skedde.

Jag har med det nu sagda velat understryka, att något fog icke finns för påståenden att en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten skulle på något sätt strida mot utfästelser från statsmakternas sida, som gjorts i samband med 1952 års lagstiftning. Frågan om en förlängning får alltså fritt prövas på grundval av de skäl, som i dagens läge kan anses tala för och emot en sådan åtgärd.

Jag får härefter övergå att närmare behandla de skäl, som kommittén anfört för en fortsatt begränsning under år 1954 av den fria avskrivningsrätten.

Kommittén har inledningsvis framhållit, att om dess utredningsarbete skulle resultera i striktare avskrivningsregler i den permanenta lagstiftningen och om helt fri avskrivningsrätt skulle gälla under år 1954, detta skulle medföra ett i och för sig knappast önskvärt alternerande mellan helt olikartade avskrivningsmetoder.

Det har invänts, att då kommittén ännu icke tagit någon ståndpunkt till

frågan om avskrivningsreglernas framtida utformning, det nyss återgivna icke kunde anses utgöra något skäl för den ifrågasatta förlängningen. Härtil] måste emellertid följande anmärkas. Kommitténs uppdrag är att undersöka om avskrivningsreglerna i den permanenta lagstiftningen kan så ändras, att man undgår de i vissa konjunkturlägen mindre önskvärda verkningar som motiverade 1952 års begränsningsregler. Därvid kan olika anordningar diskuteras och detta är i första hand kommitténs uppgift. Här skall därför blott understrykas, att en av dessa möjligheter självfallet är att permanent begränsa avskrivningsrätten. En sådan begränsning måste ske med hänsynstagande till näringslivets berättigade intressen, men kan likväl tänkas få sådan verkan att det framdeles icke blir erforderligt att, såsom skedde år 1952, ingripa med tillfälliga bestämmelser i speciella lägen. Skulle kommittén, varom för närvarande intet är bekant, stanna inför en sådan lösning och denna accepteras av statsmakterna, måste det uppenbarligen utgöra en olägenhet och lätt leda till snedvridningar, därest man — efter det begränsningar i avskrivningsrätten gällt i två års tid — skulle under ett år, 1954, medge fria avskrivningar.

Det är denna befarade olägenhet, som kommittén velat peka på. Flertalet hörda myndigheter har funnit denna synpunkt avgörande för sitt ställningstagande. Även för egen del anser jag nu angivna omständighet starkt tala för ett genomförande av de av kommittén ifrågasatta bestämmelserna.

Det må tilläggas att det i vissa yttranden gjorda uttalandet, att en diskontinuitet ofrånkomligen skulle uppkomma, därest kommittén icke stannade vid att föreslå permanenta avskrivningsregler med just den utformning, som de provisoriska bestämmelserna erhållit, icke innefattar något hållbart uttalande rörande det reella läget. Av egentligt intresse i nu förevarande hänseende är icke reglernas utformning utan fastmer deras innebörd och verkningar.

I detta sammanhang får jag, i anledning av vad från något håll andragits, framhålla, att man, såvitt nu kan bedömas, ej har att räkna med att någon ytterligare förlängning av de provisoriska bestämmelserna skulle behöva ifrågakomma. Företagsbeskattningskommittén har förklarat sig beredd att överlämna sitt betänkande i mitten av år 1954. Detta möjliggör proposition till 1955 års riksdag och något hinder för att då antagna bestämmelser skulle tillämpas vid 1956 års taxering föreligger ej. Fullt tillräckliga möjligheter finnes för företagen att rätta sina preliminärskattebetalningar efter de nya reglerna. Läget är icke annorlunda än det som förelåg, då för beskattningsåret 1952 begränsning i avskrivningsrätten genomfördes genom beslut vid samma års riksdag, eller som uppkommer, därest innevarande års riksdag fattar beslut om begränsning i avskrivningsrätten vid 1955 års taxering. Det kan t. o. m. sägas, att sedan källskattereglerna ändrats därhän att B-skattebetalare regelmässigt debiteras preliminär skatt till belopp motsvarande senast påförda slutliga skatt, i följd varav preliminärskatten för år 1955 kommer att uträknas på grundval av skatten för ett år då begränsning i avskrivningsrätten rått, hänsyn till källskatteuppbörden i varje fall icke

— som i det av industriförbundet m. fl. åberopade yttrandet göres gällande
— talar mot att eventuella nya, av 1955 års riksdag beslutade permanenta regler blir tillämpliga redan vid 1956 års taxering.

Såsom kommittén själv påpekat, finnes emellertid andra och måhända mer vägande skäl för en begränsning i avskrivningsrätten för år 1954 än önskemålet att undvika de förut diskuterade olägenheterna med fri avskrivning under år 1954.

Vid min förut denna dag gjorda anmälan i statsrådet av statsverkspropositionen har jag lämnat en ingående redogörelse för det ekonomiska läget och den politik, som enligt min mening bör föras under den närmaste framtiden. Jag hänvisar härutinnan till vad jag då anförde och vill nu blott erinra om att läget påkallar en fortsatt stram kreditgivning. Bibehålles kreditrestriktionerna för år 1954, utgör detta ett i och för sig tillräckligt skäl för en fortsatt begränsning i möjligheterna till vinstreglerande dispositioner. Erhåller icke skattereglerna en motsvarande anpassning, medför detta nämligen ojämna verkningar av kreditrestriktionerna. Företag med betydande vinstmedel, som genom bokföringsmässiga åtgärder med verkningar i beskattningshänseende undgår att skatta för vinsten eller del därav, kommer att i motsvarande mån undslippa verkan av de kreditrestriktioner, som statsmakterna funnit angelägna. Det skulle te sig föga konsekvent, att lämna avsevärda krediter i form av beskattningsuppskov i ett läge då allmänna kreditrestriktioner upprätthålles.

Nu har invänts att begränsningar i möjligheterna till vinstreglerande dispositioner icke i dagens läge skulle utgöra något nödvändigt eller önskvärt komplement till kreditrestriktionerna. Det har sagts att någon tendens till överinvesteringar inte för närvarande finnes inom den enskilda sektorn av näringslivet. I den mån vinstmedel, genom utnyttjande av fri avskrivning, kunde i ökad omfattning kvarhållas inom företagen, skulle dessa medel användas antingen för att stärka likviditeten eller ock för att vidtaga investeringar betingade av den tekniska utvecklingen eller eljest i kostnadsnedpressande syfte.

Härtill torde få genmålans att ur nu förevarande synpunkt någon mer väsentlig skillnad icke föreligger mellan de fall då vinstmedel i ökad omfattning kan kvarhållas inom ett företag att där fritt disponeras och då samma företag beredes möjlighet att täcka sina utgifter av olika slag genom lån. Men det bör tilläggas, att den ifrågasatta begränsningen i avskrivningsrätten icke förhindrar att vinstmedel användes för en avskrivning å nyan-skaffade inventarier, som svarar mot inträffad värdenedgång, och därutöver ger ett visst utrymme för konsolidering i form av överavskrivningar. Vidare gäller, att — såsom tidigare framhållits — nu icke ifrågasättes några inskränkningar i rätten till fri varulagervärdering. Detta sammanhänger med de ganska svåröverskådliga följderna av en dylik åtgärd. Lagerökning kan i ett fall vara en följd av spekulativa, mindre önskvärda lageruppbbyggnader och i ett annat härleda sig ur oväntade avsättningssvårigheter. Dessa

spörsmål undersöks för närvarande ingående av kommittén och i avvaktan härpå är jag ej beredd att nu upptaga denna fråga. Det kan alltså här blott konstateras att genom nedskrivning av varulager företagen under 1954 äger viss möjlighet att kvarhålla vinstmedel till avsevärda belopp.

Det har påpekats, att — med hänsyn till att maskiner anskaffade före år 1952 får fritt avskrivas — en förlängning av de tillfälliga bestämmelserna blir mer kännbar allt eftersom företagen konsumerar det äldre avskrivningsunderlag, varöver de helt fritt äger råda. Detta påpekande är riktigt men är närmast ägnat att belysa att de år 1952 antagna bestämmelserna i viss omfattning icke fått den omedelbara effekt som avsetts. Påpekandet visar även att hastigt insatta åtgärder av nu förevarande slag icke ger samma verkan som en mer permanent om än försiktigt avvägd åtstramning i avskrivningsrätten.

Företagsbeskattningskommittén har pekat på några omständigheter, som enligt kommitténs mening gör att en återgång till helt fri avskrivningsrätt år 1954 ter sig särskilt betänkligt. Genom att investeringsavgiften upphör med utgången av år 1953 har man att räkna med att vissa av de investeringar, som med hänsyn till avgiftsbeläggningen icke kom till stånd under 1952 och 1953, i stället verkställs år 1954. Av speciella omständigheter kan alltså emotes en viss ansvällning av investeringsvolymen. Vidare har kommittén framhållit, att den omständigheten att avskrivningsreglerna i en snar framtid kommer att ställas under omprövning kan i sin mån stimulera investeringar under år 1954, därest fri avskrivningsrätt då skulle medges. Slutligen har kommittén påpekat, att fri avskrivningsrätt år 1954 skulle innebära icke blott att nyanskaffade inventarier kunde helt avskrivas utan även att vinstmedel, svarande mot det från åren 1952 och 1953 bevarade avskrivningsunderlaget, kunde frigöras från beskattning.

Jag erinrar om vad jag i samband med anmälan av årets statsverksproposition framhållit, nämligen att läget är sådant att en fortsatt beredskap mot inflationsdrivande krafter måste upprätthållas. Mot bakgrunden härav finner jag de av kommittén angivna omständigheterna inge ytterligare betänkligheter mot en återgång till fri avskrivning år 1954.

Av det sagda framgår, att enligt min mening starka skäl talar för en begränsning i avskrivningsrätten jämväl under år 1954. Av vad som andragits mot en sådan åtgärd har jag icke bibragts den uppfattningen, att en fortsatt avskrivningsbegränsning skulle för näringslivet medföra olägenheter av allvarligare art. Jag vill än en gång erinra om att en årlig avskrivning å 20 procent — med rätt till förskjutning mellan åren — genomsnittligen möjliggör avskrivning med icke oväsentligt mer än den faktiska värdeminskningen, att äldre inventarier får fritt avskrivas och att ytterligare avskrivningsmöjligheter i speciella fall finnes.

Jag vill i detta sammanhang med några ord beröra vad Kooperativa förbundet i sitt remissyttrande anfört. Däri har uttalats, att vad som bör medges som avskrivning är ett belopp, som motsvarar den årliga värdenedgången av hela inventariebeståndet, oavsett när detta anskaffats. För icke ex-

panderande företag, där äldre inventarier helt avskrivits, skulle detta ungefärligen motsvara den totala ersättningsanskaffningen under ett år. En lägre avskrivning skulle innebära ett förtärande av tidigare bildade reserver. Utifrån dessa synpunkter kritiserar förbundet den till 20 procent begränsade avskrivningsrätten såsom varande otillräcklig.

Då hithörande spörsmål, beträffande vilka olika meningar självfallet kan hysas, för närvarande behandlas inom företagsbeskattningskommittén, vill jag nu icke djupare ingå på ämnet. Det må emellertid konstateras att, såsom förbundet självt påpekat, resonemanget över huvud icke är tillämpligt för de fall — och dessa fall har under den tid varom nu är fråga funnits särskild anledning att uppmärksamma — då ett företag utökar sitt inventariebestånd eller ersätter sina äldre inventarier med värdefullare nykonstruktioner. Ej heller kan resonemanget för övriga fall reservationslöst godtagas. Teoretiskt kan detta belysas genom att erinra om läget för ett företag, som helt avskrivit sina inventarier och icke gör några nyanskaffningar, t. ex. de s. k. enbåtsrederierna. Här kan, om man bortser från investeringsfonderna, inga som helst försvarbara avskrivningsregler meddelas för att möjliggöra för dessa företag att bibehålla sin en gång upplagda reserv. Ej heller är utan vidare givet, att ett icke expanderande företag med kontinuerlig återanskaffning kan i alla lägen med fog kräva att med obeskattade vinstmedel uppbyggda reserver är oantastliga. Vad som däremot kan krävas är att företagets inventarier får avskrivas så mycket, att inventariernas bokförda värden icke överstiger anskaffningsvärdena minskade med beloppet av under tiden för innehavet uppkommen värdeminskning. Och detta möjliggör nu gällande provisoriska bestämmelser.

Med återopande av det nu anförda får jag alltså tillstyrka, att förslag förelägges riksdagen om en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten under år 1954 i enlighet med vad företagsbeskattningskommittén förordat. Jag får tillägga att enligt min mening det icke bör ifrågakomma, att — såsom i något remissyttrande ifrågasatts — medgiva annan och högre maximal avskrivning beträffande vissa av de under ifrågavarande treårsperiod anskaffade inventarierna.

Nu, liksom fallet var då 1952 års bestämmelser antogs av riksdagen, har gjorts gällande, att en begränsning i avskrivningsrätten icke borde ifrågakomma utan en samtidig omprövning av den för aktiebolag och ekonomiska föreningar gällande skattesatsen. Därvid har gjorts gällande, att statsmakterna vid genomförandet av 1947 års statsskattereform skulle gjort utfästelser av innebörd, att den fria avskrivningsrätten utgjorde en ovillkorlig förutsättning för det år 1947 beslutade skatteuttaget. Dessa utfästelser skulle lämnats i samband med debattinlägg i riksdagen, då statsskattereformen beslöts.

I proposition nr 200/1952 framhöll jag, i anledning av vad från näringslivets sida härom anförts, att det för det dåvarande icke var erforderligt att laga någon ställning till frågan om bärkraften i denna argumentering med hänsyn till att fråga då var om en tillfällig åtgärd vilken ingick som ett vä-

sentligt led i den av det rådande konjunkturen betingade ekonomiska politiken. Jag tillade, att genomförandet av en ur samhällets synpunkt önskvärd åtgärd icke rimligen kunde hindras av uttalanden, som gjorts i tidigare sammanhang under andra betingelser.

Som framgår av de motiv, som främst uppbär den nu ifrågasatta lagstiftningen, kan vad jag år 1952 anförde med full bärkraft upprepas i dagens läge. Mer är egentligen icke härom att säga, men jag vill likväl tillägga att när företagsbeskattningen i sin helhet — hit hör då icke blott avskrivningsrätten utan även lagervärderingen, rätten till avdrag för investeringsfonds- och stiftelseavsättningar samt skatteprocenten — står inför en mycket snar omprövning, det redan med anledning härav icke bör ifrågakomma att nu upptaga en diskussion om beskattningens höjd för bolag och föreningar.

Jag får härefter övergå att något beröra frågan om avdrag för avsättningar till personalstiftelser av olika slag och till investeringsfonder. Vad först angår pensionsstiftelserna, bör erinras om att den nu gällande begränsningen i avsättningsrätten, vilken av kommittén föreslås skola gälla jämväl år 1954, innebär att avdrag medges intill sådant belopp, att stiftelsens förmögenhet i princip uppgår till värdet av pensionsskulden (det s. k. investeringsskattetaket). Avdrag får däremot ej ske för s. k. framtida kostnader. Den medgivna avdragsrätten möjliggör vittgående avsättningar, vilket framgår av följande.

I ringa omfattning är pensionerna f. n. oantastbara. Likväl sker beräkningen av investeringsskattetaket som om genomgående fråga var om dylika pensioner. Såsom landsorganisationen påpekat innebär detta, att i många fall avsättning kan göras till belopp som icke oväsentligt överstiger den faktiska pensionsskulden.

Vidare är reglerna såtillvida mycket förmånligt utformade att vid beräkningen av »taket» det skall anses som om envar, för vilken pensionsutfästelse gäller, varit anställd i företaget från det han fyllde 25 år. Därjämte antages att den anställde, oavsett vilken ålder och lön som han vid beräkningstillfället har, åtnjutit sina nuvarande löneförmåner redan vid det tillfälle, då han uppnådde en ålder av 25 år.

Slutligen tages icke någon som helst hänsyn till att erfarenhetsmässigt ett visst antal anställda, vilket antal självfallet varierar från företag till företag, inte kvarstannar i tjänst till dess pensionsåldern uppnåtts och övriga pensionsförutsättningar inträtt.

I själva verket har kritik riktats mot de nuvarande begränsande reglerna såsom i viss mån otillräckliga från de synpunkter, som föranlett deras uppställande. Bland annat med hänsyn till att frågan om pensionsstiftelserna omprövas av företagsbeskattningskommittén, torde emellertid icke böra ifrågakomma att nu överväga annorlunda utformade bestämmelser.

Jag förordar alltså att kommitténs förslag även i denna del godtages. Detsamma gäller vad kommittén föreslagit beträffande övriga personalstiftelser.

Vad slutligen angår investeringsfonderna vill jag här blott erinra om att de nuvarande permanenta bestämmelserna — som innebär att avdrag medges för en i räkenskaperna gjord fondavsättning utan att häremot svarande medel eller ens vad som därav motsvarar beräknad skatt behöver insättas å spärrad bankräkning eller hållas av den skattskyldige avskilda — vid 1952 års lagstiftning bedömdes ur nu förevarande synpunkter som otillfredsställande konstruerade. Samma bedömande gäller alltså och de nuvarande provisoriska reglerna synes därför enligt min mening böra bibehållas till dess den pågående översynen av investeringsfondslagstiftningen hunnit slutföras.

Vad angår författningstextens utformning synes, såsom i några remissyttranden förordats, i övergångsbestämmelserna böra inryckas en föreskrift, som innebär att vid omläggning av räkenskapsår begränsningsreglerna i vissa fall blir tillämpliga även vid 1956 års taxering.

Kammarrätten har förordat en komplettering av stadgandet i 9 § första stycket, varav framgår att pensionsförpliktelsorna skall beräknas med utgångspunkt från läget vid beskattningsårets utgång. Något sådant tillägg synes visserligen knappast vara erforderligt; det torde ligga i sakens natur att det är denna tidpunkt som avses och vid redigeringen av den jämförbara bestämmelsen i förordningen om investeringsskatt utsades detta icke uttryckligen. Å andra sidan möter intet hinder att göra den önskade kompletteringen.

Konmitten har inte verkställt någon beräkning av den skiljaktighet i skatteunderlag, som skulle uppkomma därest begränsad eller helt fri avskrivningsrätt skulle gälla för år 1954. Självfallet är dylika beräkningar ytterst svår genomförbara. De förutsätter ej blott vetskap om storleken av bolagens och föreningarnas anskaffningar under åren 1952 och 1953 samt av vad som återstår oavskrivet av äldre inventarier utan även beräkningar av inventarieinvesteringarna och vinstförhållandena under år 1954. Jag får erinra om att vid 1952 års lagstiftning statsskatten på inkomst under år 1952 beräknades öka med ca 250 milj. kronor och på inkomst under år 1953 med ca 200 milj. kronor. Dessa beräkningars riktighet kan icke med tillgängligt statistiskt material verifieras. Troligen är beloppen i fråga dock väl högt beräknade, då senare gjorda erfarenheter visar att äldre inventarier tidigare icke avskrivits i den omfattning som man vid beräkningarna utgick från och att detta äldre avskrivningsunderlag kan antagas kraftigt ha utnyttjats beskattningsåren 1952 och 1953. Det må vidare erinras om att den vid genomförande av 1952 års lagstiftning gällande begränsningen i den fria lagervärderingen sedermera upphävdes, i följd varav åtstramningen i avskrivningsrätten i viss omfattning kan antagas ha medfört mer vittgående lagernedskrivningar än som eljest skulle ifrågakommit.

För år 1954 är läget visserligen det att fri lagervärdering gäller. Å andra sidan kan antagas att nedvärderingsmöjligheterna på 1953 års lager ut-

nyttjats i ganska stor utsträckning och att, om någon väsentligare lagerökning icke sker under 1954, några särskilt betydande möjligheter till ytterligare stora lagernedskrivningar icke föreligger. Vidare torde inventarier anskaffade före år 1952 i väsentlig mån ha avskrivits före beskattningsåret 1954. Rent uppskattningsvis kan, vid en fortsatt begränsning i avskrivningsrätten, skatten på 1954 års inkomst antagas bli ca 150 milj. kronor högre än om fri avskrivningsrätt komme att medges.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning om begränsning av rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier vid 1955 års inkomsttaxering, m. m.*

Föredragande departementschefen hemställer, att förenämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Harald Häggquist.

Bihang.

Företagsbeskattningskommitténs förslag

till

förordning om begränsning av rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier vid 1955 års inkomsttaxering, m. m.

Häri genom förordnas som följer.

Om begränsning av rätten till fri avskrivning.**1 §.**

Beträffande skattskyldig, som jämlikt punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen berättigats att tills vidare åtnjuta avdrag för värdeminskning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier i enlighet med de i räkenskaperna gjorda avskrivningarna (*fri avskrivning*), skall under beskattningsår, för vilket taxering till inkomstskatt verkställs i första instans år 1955 (*beskattningsåret 1954*), gälla vad nedan i andra stycket samt i 2—8 §§ sägs.

Vad i sistnämnda paragrafer stadgas angående maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier har icke avseende å inventarier med en beräknad varaktighetstid av högst tre år samt ej heller å sådana inventarier, vilkas värde vid fastighetstaxeringen inräknas i byggnadsvärdet men ej utföres såsom särskilt maskinvärde.

2 §.

Under beskattningsåret 1954 må avdrag för värdeminskning å inventarier, som anskaffats under beskattningsåren 1952—1954, åtnjutas med högst 20 procent för år räknat av inventariernas anskaffningsvärde.

Föreligger beträffande inventarier, anskaffade under beskattningsåren 1952 och 1953, sådant fall, att avdrag enligt 2 § förordningen den 6 juni 1952, nr 380, skolat jämlikt bestämmelserna i 3—5 §§ samma förordning beräknas på annat belopp än anskaffningsvärdet, skall samma belopp anses såsom anskaffningsvärde enligt denna förordning.

Vad i första stycket sägs skall gälla oavsett när under beskattningsåret inventarierna anskaffats.

Har skattskyldig under beskattningsåret 1952 eller 1953 icke tillgodofört sig eller icke helt tillgodofört sig avdrag som i 2 § nyssnämnda förordning den 6 juni 1952 sägs, må resterande avdrag åtnjutas under beskattningsåret 1954.

3 §.

Har skattskyldig under beskattningsåret 1954 avyttrat inventarier, som anskaffats före ingången av beskattningsåret 1952, eller har skattskyldig under förstnämnda beskattningsår förlorat sådana inventarier och här för uppburet försäkringsersättning, må avdrag för värdeminskning å under beskattningsåret 1954 anskaffade inventarier åtnjutas med belopp motsva-

rande vad av försäljningssumman eller försäkringsersättningen ingår i den skattepliktiga intäkten.

Åtnjuter skattskyldig jämlikt bestämmelserna i 28 § 2 mom. andra stycket kommunalskattelagen anstånd med beskattningen av uppbumen ersättning på grund av försäkring för förlust av fartyg, må avdrag för värdeminskning å fartyg, som anskaffats under beskattningsåret 1954, åtnjutas med belopp, motsvarande vad av nämnda ersättning använts för fartygsanskaffningen och upptagits såsom intäkt i rörelsen under beskattningsåret.

Om skattskyldig tillgodoförts avdrag i enlighet med bestämmelserna i första eller andra stycket, skall avdrag enligt 2 § beräknas på därefter återstående del av anskaffningskostnaden.

4 §.

Har ett särskilt pris eller eljest en särskilt hög kostnad för under beskattningsåret 1954 anskaffade inventarier betingats därav att dessa skola utnyttjas för ett särskilt arbetstillfälle eller för en konjunktur, som väntas bli va allenast tillfällig, eller av annan liknande omständighet, må avdrag göras för sådant överpris eller sådan merkostnad.

Avdrag enligt bestämmelserna i 2 och 3 §§ skola i sådant fall beräknas på därefter återstående del av anskaffningskostnaden.

5 §.

Har skattskyldig beträffande under beskattningsåret 1954 anskaffade inventarier tidigare åtnjutit i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen omförmålt avdrag å värdet av rättighet till leverans av inventarier enligt ej fullgjorda köpekontrakt, skall avdrag enligt bestämmelserna i 2 och 3 §§ här ovan beräknas å den verkliga anskaffningskostnaden minskad med det tidigare åtnjutna avdraget.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om investeringsfond tagits i anspråk för anskaffning av inventarier under beskattningsåret 1954 och enligt för sådant fall meddelade bestämmelser så skall anses, som om inventarierna i beskattningshänseende avskrivits med det i anspråk tagna beloppet.

6 §.

Adagalägger skattskyldig, att värdet å inventarier, som anskaffats under beskattningsåren 1952—1954, nedgått avsevärt mer än som motsvarar sammanlagda beloppet av avdrag som skattskyldig enligt bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1952, nr 380, och i denna förordning åtnjutit eller äger åtnjuta, må han vid inkomstberäkningen tillgodoräkna sig härav föranlett större avdrag.

Hava inventarier, som anskaffats under beskattningsåren 1952—1954, avyttrats eller såsom för rörelsen obrukbara utranterats, skall vad i punkt 3 d av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen sägs äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Har bindande avtal om inventarieförvärv träffats före den 15 februari 1952 och skulle tillämpningen av ovan i denna förordning givna bestämmelser medföra avsevärda betalningssvårigheter för den skattskyldige, äger riksskattenämnden, på framställning av den skattskyldige, medgiva att avdrag för värdeminskning må göras med större belopp än enligt nyssnämnda bestämmelser.

Framställning som i första stycket sägs skall, för att upptagas till prövning, vara till riksskattenämnden inkommen senast den 31 januari 1955

eller, därest skattskyldigs ifrågavarande räkenskapsår avslutas vid en senare tidpunkt, senast den 28 februari samma år.

Över beslut, som riksskattenämnden meddelat enligt bestämmelserna i första stycket, må klagan icke föras.

8 §.

Avdrag i enlighet med ovan angivna bestämmelser må åtnjutas allenast i den mån motsvarande avskrivning gjorts i räkenskaperna.

Finnes skattskyldig hava i räkenskaperna verkställt avskrivning med större belopp än det, varmed han är berättigad åtnjuta avdrag vid taxeringen, må beskattningsnämnd, när särskilda skäl föreligga, föreskriva att den skattskyldige tills vidare icke äger åtnjuta rätt till fri avskrivning.

Om begränsning av rätten till avdrag för avsättning till pensions- och andra personalstiftelser.

9 §.

Avdrag för avsättning till pensionsstiftelse, som gjorts under beskattningsåret 1954, medges med högst det belopp, som erfordras för att jämte framtida avgifter säkerställa de pensioner jämte dyrtidstillägg eller andra därmed jämförliga tillägg, vilka enligt gjorda utfästelser eller inom vederbörande företag tillämpad sedvänja högst skola utgå.

Vid beräkning av det belopp, vartill stiftelsens förmögenhet sålunda högst må uppgå, skall hänsyn tagas endast till anställda, som vid ingången av samma beskattningsår uppnått tjugufem års ålder, och må de framtida avgifterna icke antagas lägre än de från tjugufem år till pensionsåldern oföränderliga avgifter, som skolat erfordras för att säkerställa de i första stycket avsedda pensionsförmånerna för dessa anställda.

Avdrag för avsättning till annan personalstiftelse än pensionsstiftelse under beskattningsåret 1954 medges allenast med belopp, som erfordras för att säkerställa bindande utfästelser, gjorda före ingången av beskattningsåret 1952.

Om begränsning av rätten till avdrag för avsättning till investeringsfonder.

10 §.

Vid 1955 års inkomsttaxering må avdrag ej medgivas för avsättning till annan investeringsfond än sådan som avses i förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningsamling.